

№ 13 სალიტერატურო ყურნალი

წერილები და ფული გამოიგზავნება ამ აღწევით: Тифლისь, Типография Т-ва „Шрома“. Теофилю Ерастовичу Болквадзе.

ის სიმღერა

ღმუის ქარი. ზღვა ქოთქოთებს,
ცას გაჰკვრია ბნელი რიდე,
გლოვის ზუნდში ჩახლართულა
მთლად ქვეყანა, კილით-კიდე.

სევდის გემი ლაღათ სცურავს
ზედ ფრიალებს იალქანი,
სევდა დაძრწის ქვეყანაზე...
დაძრწის ქვეყანად კაეშანი...

გაზაფხულის პირველ ნიავს
ის იყო ფრთა გაეშალა,
ბუჩქის ძირად მორცხვედ იის
სასიცოცხლო ეგრძნო ძალა

გამოფხიზლდა, ყური სცქეიტა,
ეგონა, რომ ..მაგრამ არა...
ნიავს ფრთები დაუსუსტდენ,
იამ ყური ჩამოჰყარა...

ზღვაზე ადგა შავი ნისლი
გაჰყვა, მთის წვერს მოეხვიო,
ცასაც ისევ რიდე აკრავს
ბნელი, მძიმე, როგორც ტყვია

ნეტავე, აქ ტყე რაზე მოსთქვამს
იქ რას სჩივის ნაკადული?
... „ქვეყნათ ისევ მტრობა მეფობს
ხუნდშიაო სიყვარული“...

... „ისა ღრუბლებს მეხი დაფხრეწს,
ხმაღს ვაავლებს ყველგან ელევა,

მრისხავ, მსუსხავ ქარს მოიღობს
ბობოქარი ზღვისა დღევა.

სევდის გემი ჩაინარცხვის,
დაეცრის იალქანი
და ქვეყნიდან ფეხს აიკვეთს...
ფეხს აიკვეთს კაეშანი!..

ვადაბნეტილ ღრუბელთ თავზე
აბრძანდება მზე, ღიადი!
ღრუბელთ შორის მცურავ მთვარეს
პირს გაუკრთობს განთიადი“.

ასე მღერის ნაზი ია,
ამის მოწმე სოსანია.
მზეა ქვეყნის სიყვარული,
მთვარე მისი მგოსანია!..

ნ. ზომლეთელი.

უბედური მკვანერობა

(ამბავა)

— შენ იცი, ჩემო ნატო, როგორ ყოჩაღათ
იქნები ჩემს მოსვლამდე. თუ ჩემი სიყვარული გაქ-
ვს არ იჯავრო. მივიღებ თუ არა ჯამაგირს ერთ
წუთსაც არ დავიციდი მაშინვე შენსკენ გამოვექანე-
ბი, ჩემო იმელო. დღეს საღამოზე იქ ვიქნები, ხვალ
ლილით ჯამაგირს მივიღებ და შუადღისას აქ ვაგჩნ-
დები. შენ გენაცვალე არ მოიწყინო, არ შეშინდე.
აქ არაფრის შიში არ არის, ვარს მეზობლები გვარ-
ტყია, ყველა კარგი ხალხია, თუ მაინცა და მაინც

შეგეშინდეს მარტოთ ღამის გათვევა ვინმე მეზობლის ქალს დაუძახე ჩვენი ბიჭიკოა შენ იცი აბა, მეძნელდება შენი მოშორება, ჩემო სულის დგამე, მაგრამ რა ვქნა, რომ არ წავიდე ამ დღესასწაულზეზე უფულოთ უნდა ვიქნეთ. — ბესო გრძობით გადაეხვია ცოლს, ჩაჰკოცნა, შემდეგ ფეხაკრებით მივიდა აკვანთან დიდხანს უტკირა თავის ფუნთუშა ბიჭს, ჩაჰკოცნა მაგართ და წამოაღდა. გარეთ შეკაზმული ცხენი ელოდებოდა. მან კვლავ მოხვია ხელი ცოლს — ნატო, შენ გენაცვალე, რომ იცოდე რა რიგ მიძნელება შენი ზომორება, შეგებრალები. მაგრამ მეტი გზა არ არის უნდა გავსძლოთ უერთმანეთოთ ერთი დღე, ხვალ შუადღეზე აქ დავიბადები.

ნატომ მაგრად მოხვია ხელები და გაშმაგებით დაუწყო კოცნა.

— ჩემო იმედო, ჩემო ნუგეშო, ხომ იცი შენს მეტი ქვეყანაზე ჩემთვის არაფერ არის, მთელი ჩემი სიცოცხლე შენა ხარ, ფრთხილათ იყავი გენაცვალე, ან ცხენმა არაფერი გავნოს, ან მოერალი ვინმე არ შეგხვდეს ქალაქში. ფრთხილათ იყავი, შენ შემოგველოს ჩემი თავი, იცოდე ხვალ რომ დაიგვიანო ქუდიდან შევიშლები. ჩემი დარდი ნუ გაქვს, მე როგორც იქნება გავსძლებ შენს მოსვლამდე.

ცოლ-ქმარი ერთხელ კიდევ გრძობით გადაეხვიენ ერთმანეთს და ბესო გავიდა ეზოში, სადაც მას შეკაზმული ცხენი ელოდებოდა. ის საჩქაროთ მოახტა ცენს და გაუღდა სასოფლო შარას.

თვალკრემლიანი ნატო დიდ ხანს გაჰყურებდა მიმავალ ბესოს, სანამ ის არ მოეფარა გზის მოსახვევში, ნატო გამობრუნდა, შევიდა სახლში და შეგუბებულ კრემლებს გზა მისცა, თვალთავან მღუღრე ნაკადული წასცა. ძალიან ეძნელებოდა ნატოს საყვარელ ქმრის მოშორება, მაგრამ მეტი გზა არ იყო. დედის ქეთინმა მიძინარე ბავშვი გამოაღვიძა, თითქო ის ინსტიქტურათ მიხვდა დედის მწუხარებას, საცოდავით დაიძინა და ხმა მაღლა ტირილი დაიწყო. ნატომ კრემლები მოიწინადა საჩქაროთ მივიდა ბავშვთან მიუღლერსა ჩაჰკოცნა და ძუძუ მიაწოდა. ბავშვი ხარბათ დაეწაფა დედის რძეს.

ხუთი წელიწადი იყო ბესო თვალკრემლიძე მასწავლებლათ სოფელ ქამეწადში. სულ ოცი წლის იქნებოდა, როცა საოსტატო სემინარია დაათავა და როგორც ღარიბი დედამის შვილმა მაშინვე მასწავლებლობა ითხოვა. ის დანიშნეს ქამეწადის ერთ კლასიან სასწავლებელში. აქ მან გაატარა საუკეთესო დრო, ის თავის ძალ ღონეს არ იშურებდა სინდისიერათ შეესრულებინა თავის მოვლეობა და ამიტომაც ყველა მაღლიერი ჰყავდა, გლეხები მე-

ტის მეტი მაღლიერი იყვენ მისი. როგორც მასწავლებელი ის საუკეთესო გამოდგა, მის სკოლაში ნამყოფი მოსწავლეები ყველა კარგ გზაზე დგებოდა. სამავალითო იყო ის აგრეთვე, როგორც კაცი, მთელ თავისუფალ დროს გლეხების სამსახურს ანდომებდა, აძლევდა ყველას რჩევა დარიგებას, უწერდა ქალაქებს და სხვა. თუ ვისმე რაიმე გადასაწყვეტი საქმე ჰქონდა, ან დასაწერი უთუოთ, უბრველეს ყოვლისა, ბესოსთან უნდა მისულიყო. მისი წყალობით გახსნეს სოფელში წიგნთსაცავ სამკითხველო, სადაც მოწაფეები და მოზრდილებიც კითხულობდენ წიგნებს, გაიყვანეს გზები და სხვა. ბესომ თავის ენერგიულ მუშაობით შესაძენეს თ წინ წასწია ქამეწადი. ეს უცნაური სახელი სოფელს შემდეგი გარემოების წყალობით დაერქვა. ის მდებარეობს დიდ შარა გზის ახლოს, მეზობელი სოფლები ფრიად დაშორებულია, ამიტომ მგზავრათ მიმავალმა უთუოდ აქ უნდა გაიაროს, დისვენოს და დანაყრდეს შემდეგ გაუდგეს გზას. ამიტომაც ვიდაც გამველმა ხუმრობით დაარქვა ეს სახელი, როცა კარგათ გამოძღა წამოაღდა და იხუმრა: „აი ამას ქვია ძაო, ჰამე—წადი“. მას შემდეგ ეს ახირებული სახელი დარჩა.

აქ, ამ სოფელში ბესოს შეუყვარდა მღვდლის ჩილიკაძის ქალი ნატო ის ჯერ კიდევ ქალთა ებარქალურ სასწავლებელში სწავლობდა, როცა ბესოს გაეცნო. ბესო მოხიბლა მისმა მშვენიერმა სახემ და ღმობიერმა ხასიათმა. რაც დრო გადიოდა ის თანდა თან დაუახლოვდა მას, ხშირად ჰქონდათ ბაასი ამა თუ იმ საგანზე. ბესო ურჩევდა წიგნებს, ასე გადიოდა დრო. ყოველ ჩამოსვლაზე, ნატოს პირველათვე უნდა ენახა ბესო. ბოლოს და ბოლოს მათმა მეგობრულმა კავშირმა მტკიცე ხასიათი მიიღო. მათ გაგიყვით შეუყვარდათ ერთმანეთი მღვდელმაც უარი აღარ სთქვა და ბესო და ნატო სამუდამათ შეერთდენ.

ჯვრის დაწერის შემდეგ ნატო გადასახლდა ბესოს პაწია ოთახში სკოლის გვერდზე, მოეწყვენ ღარიბულათ და ცხოვრობდენ ერთი წლის შემდეგ მათ შეეძინათ მშვენიერი ვაჟი, სწორეთ ეს დრო იყო, როდესაც ბესო მეორე სოფელში გადაიყვანეს ზედაზნეველათ ორკლასიან სასწავლებელში. თუმცა ორივეს ძალიან ეყვინათ შეჩვეულ ადგილების მოშორება, მაგრამ მეტი რა გზა ჰქონდათ. თვალ კრემლიანმა გლეხებმა ისინი შუა გზამდე მიაცილეს. ყველას გული დასწოდა მათი მოშორებით. ახალ ადგილზე პირველათ თუმცა გაუჭირდენ ცხოვრება, მაგრამ ჩქარა შეეჩვიენ. ორივე. ცოლ-ქმარმა ჩქარა გაიციენს მეზობლებმა და შეუყვარდათ.

აქ ბესო უფრო კარგათ მოეწყო. მას ქონდა ორი მოზრდილი ოთახი, სამზარეულო და ჰყავდა მისამსახურე. მასწავლებლები ჯამაგირს სამაზრო ქალაქში ღებულობდენ ბესოს ძალიან ენდებოდა და წასვლა, დახანს ვერ გადაეწყვიტა, მაგრამ რადგან აღდგომის დღესასწაულები მოახლოებული იყო თავს ძალა დაატანა, დასტოვა ერთი დღით საყვარელი ცოლი და წავიდა.

ნატომ დააძინა ბავშვი, დაუძახა პატარა მოსამსახურე გოგოს მიაღაგ-მოაღაგა ყველაფერი რადგან უკვე დაღამებული იყო მოახურენა დარბები, დაათვალიერა ყველა ოთახები, დაჰკეტა კარები, უბრძანა პატარა გოგოს დაწოლილიყო, აიღო ხელში წიგნი, მიუჯდა აკვანს და დაიწყო კითხვა. თავში არაფერი არ შედიოდა, ის ფიქრებში გაიტაცა, მისი გრძნობა გონება ბესოსკენ იყო მიტკეული. „აი ესხლა რომელიმე დუქანში მხარეთიძოზე წამოწოლილია ბესო და ფიქრობს თავის წუთზე, ხვალ დილა ადრთან აღდება მიიღებს ჯამაგირს და გამოეკანება“ ფიქრობდა ნატო. ვარეთ გიისმა ზუზუნის ბუნებამ ფერი იცვალა, საავდროთ მოემზადა. ნატო შეკრა. „ვინ თუ ჯერ არ მისულა და გზაში მოუსწროს ავდარამ“ გაიფიქრა ნატომ და შიშით გააყრუოდა. ის რაღაც უნებლიეთ შიშმა მთლათ შეიპყრო. რომ ფიქრებისთვის თავი დაეხწია ისევ აიღო წიგნი და დაიწყო კითხვა. ქარი თან და თან უმატებდა ზუზუნს უცბათ მოესმა ნატოს თითქოს ვილაკამ სკოლის კარები ნელა გააღო. ის გაფითრდა, ცახცახმა აიტანა. გულმა საშინელი დავა-დუღი დაუწყო, მთლათ სმენათ გადაიქცა, აი ესმის თითქოს ვილაკ ვეხაკრფით მიიპარბა მისი ოთახის კარებთან, აი იატაკამც დაიჭრიალა ნატო ელის რაღაც საშინელებას. ის საჩქაროთ ზეზე წამოიჭრა, მივიდა პატარა გოგოსთან და დაუწყო ღვიძება, მაგრამ მას ისე მაგრო ჩსძინებოდა, რომ ვერას გზით ვერ ვაღვიძა. ნატოს თითქოს შერკნება ასე უბრძალათ შეეშინების, გული ვიამაგრა მივიდა აკვანთან აიღო წიგნი და განაგრძო კითხვა. ის ცთილობდა იმდენათ გართულიყო კითხვით, რომ დავიწყებია ყველაფერი, მაგრამ ძალა უნებურათ ყოველივე ხმაურობას ყურს უგდებდა ქარი თან და თან უმატებდა ზუზუნს. ნატოს კვლავ მოესმა თითქოს ვილაკ დადიოდა სკოლის დარბაზში. ის კვლავ შიშმა აიტანა აი ვილაკ სიბნელებში ეძებს კარებს, კედელზე ხელს აცეცებს აი ესხლა მოსწევს კარებს. ნატოს ენა დაება. ცოტა ხნის შემდეგ ყველაფერი მიუძღდა. ნატომ კვლავ გული ვიამაგრა და განაგრძო კითხვა რამდენიმე წუთის შემდეგ ინსტიტურათ რაღაც იგრძნო, თავი ასწია და სარ-

კმელს შეხედა. გაშეშდა. ვილაკამ თითქოს ნახევრათ გააღო დარბი და ოთახში იჭკრიტება. ნატო დააშტერდა. აი ის აშკარათ ამჩნევს დიდროს თავლებს, შავ წვერს, მოგრძო ცხვირს.

მან მოიკრიფა უკანასკნელი ძალ-ლონე, მივიდა გოგოსთან და გააღვიძა. პატარა გოგო წამოაღდა, ჯერ კიდევ ვერ გამოკრეველიყო ძილისაგან. ისევ დაჯდა ლოგინზე, თავის ქეკა დაიწყო და უაზროთ აქეთ იქით აცეცებდა თვალებს. ნატოს იმედი მიეცა. დაჯდა ისევ აკვანთან და განაგრძო კითხვა. პატარა გოგოს სძლია ძილმა, ჩაწვა და ისევ მაგრათ ჩაიძინა.

ნატო ისევ გაიტაცა ფიქრებმა ვილაკამ კარს მოსწია. ექვი არ იყო ვილაკ სცთილობდა შიგ შემოსვლას. ნატოს ეს არ გაუგია ისე იყო ფიქრებში გართული. კარებს უფრო ძლიერად მოსწიეს. ნატომ თავი მალა აიღო და გაქეგდა. კარი საშინლად ინძრეოდა. ხსნა აღარსიდან იყო, ნატომ წარმოიდგინა თავისი სასოწარკვეთილი მღვამარეობა, გულ ვახეთქილი ის ინსტიტურათ აკვანს გადაეფარა და ელოდა რაღაც საშინელებას.

როცა ნატომ ზევით აიხედა მის წინ ორი შეიარაღებული უცნობი იდგა. ნატოს არ გაუგია როგორ გაჩნდნენ ისინი მის წინ; თვალი მოჰკრა მხოლოდ გაღებულ კარებს და სარკმელს. ის ხელათ აავლიჯეს აკვანს და შორს გადისროლეს. მან გონება დაჰკარგარგა. ის ბავშვის საზარელმა ყვირილმა გამოაუხიზნო. მან თვალი მოჰკრა თავის პატარა კუკურს. ერთ ავაზაკს ის აკვინდან ამოეგლიჯა ცალ ხელში აეთრია და ისე ეჭირა ჰაერში ნატომ საზარლათ დაიკივლა და გაცოფებული წამოივარდა. მას გზა ვადუღობა მეორე ავაზაკმა.

— მოიტა ფულები, თორემ მოვკლავ—წარმოსთქვა მრისხანეთ იმ ავაზაკმა, რომელსაც ხელში ბავშვი ეჭირა. მეორე ხელით ქარქაშიდან ხანჯალი ამოიძრო, ჰაერში შეათამაშა და ბავშვის დასაკრავათ მოამზადა. უცბათ რაღაც საზარელი ამბავი მოხდა. ნატო დაუსხლტა ხელიდან ავაზაკს, და ს.შინელ ხარხარს მოჰყვა. ის იცინოდა, იცინოდა და უსრულელებლივ, ის თმა გაწეწილი ვავარდა მეორე ოთახში, მისი საზარელი ხარხარი მთელ შენობას მოეფინა, ყველა ოთახებში შეიჭრა, ყველაფერს თავხარი დასცა. თითქო ბუნებამაც იგრძნო, რომ რაღაც საშინელება მოხდა, სული გატრუნა ქარმა შესწყვიტა სამგლოვიარო ზუზუნის. ავაზაკები გაშეშდნენ, მათი გარკინებული გულიც შიშმა შეიპყრო და საჩქაროთ გავადნენ ვარეთ, რომ ვასკლოდენ ამ საშიშარ ადგილს.

მეორე დღეს, შუაღლისას სკოლის ეზოში სი-
ხარულით ჩამოაქენა ცხენი ბესომ, საჩქაროთ ჩა-
მოხტა, ჩამოხა იქვე ცხენი და გაექანა თავის ოთხ-
ხისაკენ, რომ ჩაჰკვროდა თავის ნატოს. შეალო
ოთახის კარები და გაშეშდა. ყველაფერი აფორია-
ქებული იყო. არავინ არ სჩანდა. უცბათ ტახტის
ქვეშიდან თავი გამოჰყო ვიღაც თმა გაწეწილმა ადა
შიანმა, დაინახა თუ არა ბესო გამოძვრა. ხელში
მწვრტვში გახვეული რაღაც ეჭირა.

— ნატო! შენი ქირიმე, რა მოგსვლია, რას
გეცხარ—სიცოდავით დაიბლაღლა ბესომ.

— ხა, ხა, ხა, ხა! სახარლათ ვაღიხარხარა ნა-
ტომ,—ვერ წამართმევ! ვერა! დიწვილა მან და
გარეთ გავარდა

ბესომ თავში ხელები დაიშინა და იქვე ჩაი-
კეცა.

ირეთელი.

გოდება.

მოსწყდი, ვარსკვლავო, დაბნეული, მთვარეე,
ნუ მიტკერ, მზეო, ჩამომეცალე,
ამოდ გიკან, შეგების ოცნებაე,
გული მომიკალ, არ შემობრადე!
ჩემო სულის ღმამე, რწმენის ცისკარო,
შორით მოგძახებ, თუ გაიგონე,
ოჰ, რა მაცდურად მეღიმებთან,
შენ, შენ მომხედე, შენ გამოგონე!..
ჰოი, სამსხვერპლო რა რიგ გუზგუზებს,
ჩაფერულდა გრძნობა, ჩაიქცა არე;
დაქნა ყვავილი, ტრფობის სამშობლო,
სტირის დედიკო, გოდებს მწუხარე!..

დაბნეული, მთვარეე, მოსწყდი, ვარსკვლავო,
ნუ მიტკერ მზეო, ჩამომეცალე,
შენს სხივს, შენს ციმციმს გულით შეესტრფოდი;
შენ კი სხვა იკან, სხვაზე გამცვალე!..
შველას ვეძებდი, მეგობრულ გრძნობას,
შენთან მოვიტკერ, არ დამხვდა, არა;
რიდე მომიძღვე კოცნის მაგიერად,
იქ კი... დემონმა ვაღიხარხარა!..
ჩემო სულის ღმამე, რწმენის ცისკარო,
შენ არ გიწყრები, შორით ხარ, მიცდი,
შორეულ კოცნას გულში იხუტებ,
არ გეცხარ ამით, მადლობას გიხდი!..
ჩემო ვარსკვლავო, ჩემო მზეე, მთვარეე,
შორეულ ბედის, უცხო სამყარო,
შორით მოგძახებ თუ გაიგონე,
როდის მოვიდე, როს გაიხარო!..
ჰოი, სამსხვერპლო რა რიგ გუზგუზებს,

ჩაფერულდა გრძნობა, ჩაიქცა არე,
დასქნა ყვავილი, ტრფობის სიმშობლო,
სტირის დედიკო, გოდებს მწუხარე!..

დე, შორს გაივტე, არ შენადლებო
არ მომცეს ბინა, მტერი ვარ, მტერი!
ოჰ, რა ვისმინე, რა მეცინება,
მიწოდეს ვარაკ, მიიხრეს ოხერი!..
მე კი ვაძახებ,—ველად გაქრილი,
მო, მეგობარო, გულით მედგარო,
შევ-კლდეს ვადმოცდი, არ გივალატებ,
მოვძებნოთ ბინა... უცხო სამყარო!..
დე, ზღვის სთიქია იყოს ჩემი ძმა,
ხმელეთი, ზღუდე ყინვით მორთული,
და შთის არწივი-ველად მყივარი,
შვი-კლდით შორით ვადმოკარგული!
შენსკენ მოვიტკევი, ბედის ვარსკვლავო
აქ ვინ მიწამოს, შენი ვარ შენი—
შორით მისმინე, რა, რა ვიგონო,
რით შევიმოკლო წამების ღღენი!..
ჰოი, სამსხვერპლო რა რიგ გუზგუზებს,
ჩაფერულდა გრძნობა, ჩაიქცა არე,
დასქნა ყვავილი ტრფობის სიმშობლო
სტირის დედიკო, გოდებს მწუხარე!..

გელა.

დასრულებული!

(სადავგომო ეტიუდი)

I

საღამო იყო. ბადრი მთვარე ნახათ ამოსკურ-
და მთის ვადაღმიდან და მელიდურათ გააღდა თავის
გზას. სიცოცხლემ ფრთა გაშალა. ავი დემონი ყრუ
ხარხარით გადაეშვა მთის ნაპრაღში, რომ თავი შე-
ეფარებინა გველ ვეშაბივით გაწოლილ შავის აჩრდი-
ლისათვის. ელქმა ნივამა დაჰქროლა, დაჰქროლა
და გულ წარმტაცათ ვადურბინა ახლად აბიზინებულ
მინდორ-ვედს. ხეების ფოთლებმა შრიალი დაიწყეს,
ჯერ კიდევ წელ გაუმეგრებელ ყლორტებმა ურთ-
ერთს ეამბორენ. სიყვარულისა და სიხარულის გრძ-
ნობამ გააბა ცა და დედა-მიწის შვა თავისი უკვლავი
სიმი, რომელც ზღაპრულის სიმშვენეირით აქ-
ლერდა და სანეტარო სიმფონით მოაჯადოვა კი-
ლით კიდე. იერუსალიმი ღელავდა, მას ვერ ხიბ-
ლავდა გაზაფხულის მშვენეირი ღამე, ის რაღაც
ფაცვი ფუცვი და მხადებაში იყო, თითქოს ამელამ-
დელ ღამეს უნდა ვადეწყვიტა კაცობრობის ჰელ-
ილბალი. კაიაფა რამდენიმე დედელმთავართან ერ-

თად მშენიერად მორთულ დარბაზში გაცხარებითი ბასობდა, წაქეხებულ ბრბოს ქუჩაში განგაში ვაპქონდა. ყველა ნაზარეველზე ლაპარაკობდა, ყველა მის დასჯას მოითხოვდა. ამ საერთო ყვირილ-ხვივლს მხოლოდ ივლითი და მოშა ასცდენოდა, ისინი ქალაქის განაპირად ხეივნების ქვეშ დამსხდარნი თავიანთ სიყვარულზე და მომავალ ბედნიერებაზე მუხსაიფობდნენ.

— ასე უზომოთ: რომ არ შემყვარებოდი ჩემო მოშა, მე შენ, საღლაქ, საქართველოში არ გამოგყვებოდი. იცი რა არის მოშა, მოშორება იმ ხალხის, იმ მიდამოს და არე-მარისა, რლმელსაც დაბადებიდანვე შეჩვევნიხარ? ეს ჯოჯოხეთია, მარა რა კი მე შენ მიყვარხარ შემძლია გადავლახო ეს სათუთი გრძნობაც და გასოგყვე შორს, შორს ჩემთვის უტხო მხარეში. — ამ სიტყვებთან ერთად მიესვენა გულზე და სიხარულის ცრემლები დაფარქვია, მოშამ საყვარელ არსებას ხელგები მოხვია, რამდენჯერმე დაეწაფა მის მითრთოლივარე ვაეღვარებულ ლალისფერ ტუჩებს და თავზე ხელის სმით დაუყვავა:

— ნუ, ნუ სტირი ჩემო ოცნებაე, ჩემო გულის ვარდო, ნუ შენ გენაცვალოს მოშა, ხომ იცი ცრემლები გულს გამომგირავს, სიცოცხლეს მომიშხამავს ჩემო მშენიერო? თუ არ გინდა გამოგყვე ჩემს სამშობლოში აქ დავჩრები, აქ დავზინადრდები, დავივიწყებ ჩემს სამს საყვარელ ქვეყანას, მტკვრის გაკრიალებულ გულ-მკერდს, მის გაურკვეველ დულუნს. — ივლითმა თვლები ამოიწმინდა, კვ-კულულები გაისწორა და ყელ მოღერებულმა, მოშას მარჯვენა ხელი გულზე მიიხუტა.

— არა მოშა, ეს ცრემლები სიხარულისა და როგორც ასეთს არ შეუძლია შენ რაიმე ზიანი მოგაყენოს, მე შენ გამოგყვები იქ, შენს ღამაზ საქართველოში, დავტკბეთ და გავიხაროთ. როცა შენს ახლო ვარ ბედნიერათ ვგრძნობ თავს ჩემო მოშა, მე იქ არ მოვიწყნენ, არ შევეწუხდები.

მოშამ ფუნთუშა ხელებზე ეამბარა მაღლობის ნიშნად და თვალი-თვალში გაუყარა. დიდხანს იყვნენ ასე, ბოლოს სიჩუმე ივლითმა დაარღვია.

— გესმის მოშა? აგერ შუა ღამე იქნება და ხალხი კიდე არ დაწყნარებულა, ნუ თუ მართლა უნდა აწამონ საბარლო ნაზარეველი? და მერე რისთვის? იმისთვის რომ ქვეყნისთვის კარგი სწადად?.. მე ვნახე მოშა ის ამ რამდენიმე დღის უკან როცა ქადაგებდა. ოჰ! რა მშვიდი და წყნარი სახის გამომეტყველება ქონდა, იმისი სიტყვები გულს უკეთილშობილებდა და ასპეტაკებდა... ის ნამდვილი ზე კაცია მოშა, ნამდვილი. მოშა ივლითს ყურს აღარ უღდებდა, თვალ-გამშტერებით დაყურებდა მიწას და ხელებს ისრესავდა...

II

სიკვდილის წინამორბედმა ღამემ სული განუტევა. დიადმა მართობმა ამოტყუარცნა ოქროს სხივები ცის კაბადონს, წითლად ააღვარა და ქვეყნიერობას დღის მოახლოვება ახარა. იერუსალიმი კვლავ ფეხზე დადგა. ხალხმა პილატეს სახლისკენ იწყა დენა, ყველას სახეზე მოუთმენლობა და სიხარული აღბეჭკლდათ. რამდენიმე ხნის შემდეგ პილატეს რეზიდენციას რამდენიმე ათასი კაცი შემოერტყა, — განაჩენს ელოდენ.

— ღვთის მსახურნი! — გაისმა კაიფას ხმა — ნაზარეველი გაამართლეს, გაამართლეს უდიდესი დამნაშავე ღვთისა და კაცის წინაშე, ჩენი ივითხოვოთ მისი დასჯა, ამის უფლება ხალხს კიდევ შერჩენია და ქვეყნას განსაცდელი ავაშოროთ. თანხმობის ნიშნად გაისმა გაუთავებელი ღრიალი და კველაფერი ბრბოს გადასცეს... კაიფამ თავისი გაიყვანა... პილატემ ხელები დაიბანა.

იულა ყველა ამას შორიდან უთვალთვალებდა, სახე დაღრეცოდა და საცოდავთ ცმუკავდა, თვლებს გიფივით აცუცებდა. მოუსვენრობა და სინილისის ქენჯნა ეტყობოდა. როცა ნაზარეველის საყვედურით სავსე თვლებმა მიანათეს, მან პირზე ტანთ საცმლის კალთა მიაფარა და გაიქცა, მოშორდა იქაურობას.

ბრბო დაიძრა... ტვირთ მძიმეთა და მშვერალთ მეგობარს სიცილი დააყარეს და ცემა-ტყვით გაიგდეს წინ.

— მოშა! ხედავ ნაზარეველს, როგორ გულდამშვიდებით მიდის და მის უდიერად მოპყრობას ყურადღებას არ აქცევს? ოჰ! რა სულგრძელი რა დიდ-ბუნებოვანი ყოფილა.

— კი მარა შენ დარწმუნებული ხარ ეს კაცი, რომ უღანაშაულოთ ისჯება?

— განა იქი შვიდის მოშა? შეხედე, კარგათ დააკვირდე მის სათნოებით აღსავსე სახის გამომეტყველებას და შენ თვითონ დარწმუნდები ამაში...

გზა ჯვარდინზე ბრბო შედგა და ისევ გაისმა დამცინავი სიცილი. ის კი ისევ წყნარათ იღგა, ორივე თვლები ცად აღეპყრო და მშვიდად გაიცქირებოდა უსაზღვრო სივრცეში.. სამღვდლოების გაღიზიანებულ ბრბოს ყიყინს ყურადღებას არ აქცევდა. მხოლოდ, როცა ვილაც შუა ხნის კაპა სილა გააწნა, მაშინ დაუბრუნდა ამ ქვეყანას... გაბოროტებულ ყოფილ მეგობარს ღიმილით გადახედა.

— წაივით მოშა მოვშორდეთ ამ საშინელებას! ხედავ? ყველა იმას ცემს, არავინა ყავს მოსარჩლე და მფარველი... ნუ თუ მართლა უნდა მო-

კლან... აწამონ... ოჰ! არა, ჩვენ ვერ უყურებთ ამას მოწა, ვერა!.. ეს საშინელება... ივლითის ვედრება მოწას აღარ ესმოდა, ისიც აეტიყინებია ბოროტ გულის თქმას და... ბრბოს შერევდა.

III

მთვარე ისევ ეღვარებდა და ისევ ამპარტავ-ნულის სიამაყით მისცურავდა ცის სიფრცეში. სოფელს სძინავდა. იერუსალიმი სამარისებურ სიჩუმეს მოკო. სავარძელში გადაწოლილ კაიფასაც, რომელსაც რამდენიმე წუთის უკან სიცილათაც არ ყოფნიდა გავრცელებული ხმები ნაზარეველის აღდგომის შესახებ და ყველა ამაზე რაბინების გავრთხილება და წინასწარი ზომების მიღება, ტკბილად ჩასთვლემოდა...

გულ-ამღვრეულ ივლითს არ სძინავდა, ის ფხიზლობდა, თვალზე რული არ მოსდიოდა და რა რომ დაღამდა ეს მეოცდღერათხელ გადახედა ქისკარზე... მოლოდინი სტანჯავდა...

— არა, სადა დაიკარგა ნეტავ ეს ორი ღამეა, რატომ არ მოდის? ოჰ, როგორ დავსჯიდი, როგორ მე იმას... ამ ფიქრებში იყო სახლისკენ მიმავალი, როცა მის წინ მოწა რაეშეა მუხლებზე.

— ივლით!.. მაპატიე... მე მოველ შესანანიებლად...

— შორს კაცის მკვლელო!.. ჯალათო!.. შენ ის მოწა არა ხარ, რომელიც მე მიყვარდა, რომელსაც მე ვაღმერთებდი.. არა, შენ საზოხლარი ჯალათი ხარ... კაცის მკვლელო..

— ივლით გამიგონე, მომისმინე რასაც გეტყვი და მერე... მერე გამრისხე... მეც თვითონ არ ვიცი, როგორ მიგატოვებ და რაწიანათ ვაღვერიე იმ გზა-კვალ აბნეულთ, რომელთა მონაწილე გამხადეს თავიანთ საზოხლარ მოქმედებისა... მე მხოლოდ მაშინ გამოვერკვიე თავ-დავიწყებიდან როცა ჩემი ხელები ნაზარეველის სხეულს შეეხო. ოჰ, ივლით! რომ იცოდე, როგორის სახის გამომეტყველებით გადმოხვდა... მე შემრცხვა იმისი... იოტის ოდენა საყვედურის ნატამალიც კი არ, ემჩნეოდა... სინილისმა დამტანჯა, მინდოდა ფერხთ ქვეშ ჩავვარდნოდი და პატიება მომეთხოვა მარა... შეეშინდი... სილაჩრე მომერია. შენ აღარსად სჩანდი. ბრბო მაინც თავისას შერებოდა, საცოდაობით ვიწოდი. მანდოდა რომ გამომესყიდა როგორმე ჩემი უგულო მოქმედება და უკან გავედევნე, თვალს არ ვაშორებდი.. ის კი სულ თავჩაჩინდრული მიდიოდა, ეკლის გვირგვინით თავ-დასისხლიანებული, ძლივს მიათრევდა საწამებელ ჯვარს და ერთხელაც არ აუხუნდნია ზვეთ, როცა გოლგოთაზე აიყვანეს და

შეასვენეს მიუახლოვდი დამნაშავესავით დაველექ წინ... ის თითქოს გულის თქმას მიმიხვდა, ლომობიერად გადმოხვდა, ცისკენ აღაპყრო თვალები და ჩუმით წარმოსთქვა: „უფალო მიუტევი, რამეთუ არ იციან რასა იქმან“-ო. ამის შემდეგ გული ამიჩუქდა, ცრემლები ველარ შევიკავე, ბრბოს თვალი მოვაშორე და გამოვიქეცი, როცა დავმშვიდდი და ნერვები დამიწყნარდა შეენთანაც მოველ და ვით ნაზარეველმა შენც მაპატიე ჩემო სიცოცხლეგ!..

ივლითი მოღბა და უგულოთ გაუწოდა ხელი შერიგების ნიშნით. მოწას თვალები გაუბრწყინდა, მარმალისასავით გამოქანდაკებულ ბროლის თითებს ტუჩები შეაწება და ზეზე წამოვარდა. . სიყვარულის გრძნობამ თავისი გაიტანა, — ისინი შერიგდნენ.

ცამ კარი გააღო და გეთსიმანიის ბაღში ნათლის სვეტი გადაეშვა.

ნაზარეველის საფლავზე მოღარაჯეებს შიშის ხარი დაეცათ, — მიწაზე დაეძვნენ.

კაიფა საშინელმა სიზმრებმა გამოაღვამა და ის კიდევ ივალებს იფშენეტდა, როცა მას გაფითრებულმა რაბინმა კარებიდან შესძახა: — დღეულ მთავარო, მგონი აღსრულდა!, კაიფა ანგარიშ მიუცემლათ გაიჭრა აივანზე — მას მუხლთ მოეკვეცა, სახლის კედელს მიეყრდნო და ენა ჩავარდნილმა წაილულდულა:

— ეგ შეუძლებელია... ეგ არ მოხდებოდა!..

ცის კარი ისევ გაიხსნა, ისევ გაანათა ყველაფერი... კაიფამ თვალები დახუჭა და უღონოთ დაეშვა იატაკზე.

წმინდა საფლავის თაყვანის საცემლათ ივლითი და მოწა პირველი გაქანდნენ..

ქრისტე აღსდგა! გიხაროდნენ მორწმუნენო, რამეთუ თქვენ დამიკვიდროთ სასუფეველი ცათა“-ო. მომხიბლავის პარმონით გადმოსძახა ზეცამ დედა მიწას და ამ სანეტარო ჰანგამა ყოველივე მოაჯადოვა.

დღის მნათობმა ამოსწევრა და ქრისტეს აღდგომის ხმაც მოეფინა იერუსალიმის არე მარეს.

ბ. კელაშვილი.

ჰანგი ახალი.

სულის დემონი, სულის სატანა, არყოფნის ღამეს თან გაჰყვა თანა, ტანჯვის სამყოფელს დაეშორდა სოფელს, ცრადვის სავანეს, სულის შემხუთველს.

ზეცამ მომიხმო სოფლად ტანჯული, მადონანს თმები ჩანგს მოექსოვა,

ზედა წარუღე უკვდავი სული;
 დავსტოვე სოფლად გოდება, გლოვა.
 ვარსკვლავთ ციმციმი, მთვარის ღიმილი
 შეგების მგოსანსა მიმკობენ ჩანგსა;
 შეგების ჯალათი დაგვმე სიკვდილი,
 და სოფელს ვეტყვი მე სულ სხვა ჰანგსა:

II.

ოხ! ვისაც ჩემებრ დავგვიათ გული,
 შხამსა გასმევდათ ცხოვრება მწარე,
 შემომიერთდით, ხელი მომეცით
 შურის ძიების დაუკრათ ჰანგზე.
 „ცეცხლში გაჰქრება სოდომ-გომორი
 კერაბთა სადგური იფის გომონი
 ზღვევის გრივალი, გმირთა საფლავებს
 სოფლად მოუხმობს ასვლას აფრცებს.
 აღსრულდა უკვე რაც იყო თქმული
 საფლავით აღსდგა შურის ძიება
 აღარ მომკვდარა უკვდავი სული,
 „ზღვევის კოცონი გულს არ ნელდება!
 ზღვამ შეინახა მაშვარლათა ცრემლი,
 ზეცამ აზიდა ყოუნის ნალველი,
 ეხლა კი ზღვევის ეამი დამდგარა
 მებრძოლთ მოუხმობს მგონის ნალარა,
 უძლეველია მებრძოლთ ლაშქარი,
 სამგლოვიერო ჩამოვკრათ ზარი!

ბ. ტაბიძე.

პატარა ფელეტონი.
ლალატი

კომედიას—სუმობას ნ მოქმედებათ.

გრა შაშვილისა

(გადმოკეთებულია სუმბათაშვილის ცნობილ „ლალატიდან“).

მომქმედნი პირნი:

თაბუზანი—არაბთა გერარდის უფროსი და შაჰის მოადგილე საქართველოში.

ქ-ნი რინალი—40 წლის, მისი უფროსი ცოლი ქვრივი საქართველოს მეფის თეიმურაზისა.

ქ-ნი კონსტანტინი—მონა მხევალი სოლომონის 25 წ.

ქ-ნი ბანდამილი—ხეივანის გამდელი, ცოლი ანანია გლახისა.

ბ-ნი ელუფთაიძე—ქართლის გამგებელი, განდგომილი ქართველი, 50 წლისა.

ქ-ნი ლეშაძე—ამისი ძალი, 10 წლისა.

ბ-ნი ბრ. შიშვიძე—გლეჯაკი 70 წლისა.

ბ-ნი ბრინაშვილი—მისი შვილობილი, 22 წლისა (თით ავტორი პიესისა).

ბ-ნი ს. შიშვიანი—ბ-ნ ყიფშიძის შვილი 25 წლის.

ბ-ნი ხანაძე—წმინდა ბერი 50 წლისა.

ბ-ნი შ. ამირაჯიანი—გამგებელი თფლისისა.

ბ-ნი თუშანოვი—უფროსი ხოჯა თაფუნისი.

ბ-ნი ს. შვალტბლიშვილი—ბ-ნ ელფთაიძის მსახური.

ბ-ნი ვლ. შალიაშვილი—საქართველოში შაჰის მიერ დანიშნული გამოსთილი რეჟისორი. ყველა მოქმედ პირთა ამოზრდელი. სხვები.

მოქმედებს სწარმოებს ქართულ ტეატრის სცენაზე თეატლისში, შაბათს 17 ანბრის 1911 წელს. სუთავე მოქმედებს ერთთა იწყებს და თავდება.

მოქმედება პირველი.

გამოსვლა პირველი და უკანასკნელი.

(სცენა წარმოდგენს ქართულ თეატრის სცენას. აქაქ დგას რამდენიმე სკამი, სუსტ არსებობს ჩამოსახენებლათ. სოფლითრის ბუტყასთან ზატრას მკედა. ზარტუნიდან დაღვრებით გამოიყურებინ სკამები. თეითოეულ მთვანს ისეთი სეგდანა შეხედულთა აქეს, რომ მსურებელზე ცუდათ მოქმედოს. მათა სხვერდ გადაკრული სხვედამი, ჟურ კიდევ გაუცნეოელი, ამკარათ მოწმობს, რომ სმირთა ცარეულად აქედ არაყინ ზის. დოეებს ზღანბრულ ვეშაბებივით ზირება დაუღრნიათ და ისე სხვანრლათ მისხურებან სცენას, თითქო ჩაყლანვას უბარებსო. ქანდარ, თითქო სდღდრ განბრულად, სინელები აღარ მოსხანს. სცენის შუა კულ კარებია. კარეთ მოსხანს თეატრის ავლად დიდება, ძველი დეკორაციების კალთ. მარცხენ კარებიდან თან-და-თან შემოდინ მომქმედნი ზირნი. ჭერში დვირეზე სდგას მისხიობა მქმრო სიფართი და როკორც ავრთბატი რადანც ფოკუსებს აკეთებს, სელში დიდი ვრძელი ჟობს უღირაყს და სტოთლობს დიჭირთს თოკი, რომელსეკად სკამებია კამობიული. მადლიდან რადანც ხმურობას და ლითონის ჩხრალია ისმის. ცოტას ხნის შემდეგ სცენაზე კავადანს ქართველის მხიობი. თვალებს ჭერს არ ამორბებს, მთელი მათი ვრძობას ვონება ლითონის ჩხრადს და ხმურობას შეუხურთა, თეითოეული მთვანი რადანც იმედით აღსაყსე მიექანება ჭერისკენ. აქ წანადმას წარმოდგენაზე შემოსულ ფულებს იყოფენ. მქმრო სიფართი დაჭერს თოკს, გამოსხნის სკამებს და მიამდლებს ჭერში. სცენაზე უეგე კარგა ბლომთ შეკორფად მიმქმედნი ზირნი. ზოკავ ზის, ზოკავ ზან-ზირთხს აბოლებს და ზოკავ უშნით ამიქანარებს. უეგლანნი რეჟისორთან ბრძანებებს უკან. კრისშეილი სთითათთ უეგლასთან მადის, თავზე ხელს უსვამს, ჭკობინს და ამხნეებს. თავუნს გაქჩრებული ბოლთას სცემს. სხვზე ეტუბას ვერ არის კარგ ხსითაზე. შლაკაშვილი გამოდიას შუაგულ სცენაზე, გამომდელის თვალებით გადახედავს უეგლას, მწარეთ ვადიმებს და ხელს ჩაიჭნებს. ეტუბას მასანც რადანც აჭურებს).

„ბლოკაშვილი“—(ხელებს მადლად აღანბრობს, ცოტას ხნის რადანც ლოცვას ამობას ხუმთა, შემდეგ უეგლას უგლას გადასსხვს) და იყოს მადლი ალოლაჰისა თქვენ ზედა! დასხვითი! (უეგლანი დასხვებთან, კარდა თავუნისი, რომელეც ისევე ისე გამაღებული ბოლთას სცემს) იკურა

თხოო მარჯვენი დიდებული შაჰისა. მისი ბრძანებით მე დავალებული მაქვს თქვენი გაწრთენა. გობოვთ ყველანი თავთვიან ადგორას დასხდეთ. მოგნარ-თავთ თქვენ დიდებულთა სარდალო და შაჰის მო-ადგილეთ მ-ნო თავუნა, გობოვთ თქვენს ადგილზე დაბრძანდეთ და დაიწყეთ. რიგი თქვენია.

თავუნა—(შეხედვება, მრისსხეთ გადმოხედვას მს-დაკაშეილს. თავსუ ხელებს მოაქურს, სწრაფთა წაყა და დაუდებას სკამზე) დიდ არს ალლაჰი! მადლი მის გან-გებას, რამეთუ მოგავლინათ თქვენ, ჩემო ერთგულ-ნო, დასატკობათ ყურთა და თვალთა თფილისის საზოგადოებინა. თქვენის მომხიბლაის თამაშით მთე-ლი სიმყარო აღტაცებაში მოდის. (ხელს გაიშეურს ზარტურისკენ) აჰა, შეხედეთ როგორ იღიმებიან, მუ-დამ მდუმარე და ცარიელი; პარტურის სკამები, თქვენ-მა თამაშმა ისინი აღტაცებაში მოიყვანა, შეხედეთ როგორ დაუღიათ პირი ლოკებს და გულიანათ ხარ-ხარებენ, როგორ ღელავს ქანდარა. თქვენ თამაშო-ბას გაუვალ ტყიდან ნადირი გამოუგდია და მდი-ნარებებდან ნაპირებზე თევზები გამოსულან, რომ დასტკებენ თქვენის თამაშით. დიდ არს ალლაჰი!

შ. ამირაჯიბი, თუმანოვი და ელევთერიძე—(ერთათ მდებლათ თავს დასრან) დიდ არს ალლაჰი!

თავუნა—(მრისსხეთ შეხედვას უღეთეურადიქს). გო-რის ერისთაო! მომწონს შენი ახოვანება, მრისხა-ნე პირის სახე და ცეცხლით თვალები, მაგრამ მაეუბებს თქვენი გული, გატყობთ ტვიტრობთ. მხო-ლოდ იკოდეთ თუ ლალატი შეგწამე ჩემს რისხვას ვერსად დამებოლები,

ელევთერიძე—(ხორბა ევეჯიტი, ისე ახეუნებს თავს თავუნას, თათქო მისი მონა მორნილა აქოს, ისე კი მარჯვეს დროს უდრის რომ უდალტარს. გულ ხელ დაურთეიდათ მოწაწკიათ სდგას). დიდ არს ალლაჰი! თქვენი სანაცლო იყოს ჩემი თავი და თფილისის თავად აზნაურთა მთელი საკრებულო. თქვენს მო-ლალატეს მარჯვენა შეხამეს.

შ. ამირაჯიბი—(თხსთ აეკეტება წელში. მდებ-ლათ თავს უკრავს) თქვენს მოლალატეს მზე დაუბ-ნელდეს მუთვეო.

შალიკაშვილი—(მეტათ ნასამთენები) ჰო, აგ-რე! აგრე! (დიდა ჰესა. დაზაშში გასმის სკამების ტამის ხმა. ლოკები ეფილეუს ანეუს. ქანდარ დრადლებს მითამაშებს თვალემა ჯეტრეშელათ) თქვენის თამაშით აღტაცებაში მოდის ყველა. ლამის არის სკამები სცენაზე შემოიკრუნ. (თავუნას და მის მხელებებს) თქვენ გეყოფათ, ეხლა სხვები გამოდით. (თავუნას თ-ვის მხელებეითა გადის. შემოდის ლეჟევა. მას ფეს და ფეს შემოაჭეუება სე. ეიფიანი დაუდებებს მონა მდებლათ და სმინდათ თვალებს უმრადლებს. ლეჟევას თან და თან ში-ში ანეურბას უერ გამოარეჟეუდას სისწირა თუ ცხადი, ხუმ-რბას თუ მართლას უჯავრდება ეიფიანა).

სე. ყიფიანი—(უგნათ სმინდათ დაიქეუს) ვინა ხარ შენ? (ეს ისე მოულოდნელათ მოხდება, რომ შიშა-სკანს ეველანი ფესზე წამოდებიათ. თავუნას ხმას აში-შელებს და სომონათ მოემსახება, ჰკონია შეთქმულბას მოსდა. მდავამეილი სუფილირასი ბუტკაში ჩახტება. ევე-ლანი აქეთ იქით გარბიან. ზარტურში ხმაურბას მისწედე-ბა, სკამები თავებს ჩაქანდრავენ, ლოკები ჩემთ მიანარე-ბიან გარეთ, ქანდარა ზირდალებული იუერება სკრში დეი-რეზე გამოწკრედედება დრამატულ დასის მსხითობას მთე-ლი კონზორცია და შემინებული იუერება. ეიფიანი სე-ლეში გაშლილი სდგას ერთ ადგილზე, აქეთ იქით ისედე-ბა, ექვს ლეჟევას. ლეჟევა გულ გახეთქილი გარბის. ეი-ფიანი უკან გამოუდგება და უეფირის). ვინა ხარ შენ? რა გქვინა?

ქ-ნი ლეჟევა—(გარბის. ცხცხსით) არა, არ მინ-და! მეშინია. (გავრდება გარეთ).

(დიდი პაუზა. თან და თან ყველ აფერი წყნარ-დება მოშემდინი პირნი დამშვიდებობან და თან და თან სხდებიან. შალიკაშვილი ზევით ამოდის. თავუ-ნას განრისხებას საზღვარი არა აქვს. პირიდან ცე-ცხლს ჰყრის ხმალ ამოწვილილი გამოდის შუაგულ სცენაზე და ყვირის).

თავუნა—ურჩნო მსახურნო! თქვენ ჩემის შე-შინებისთვის ღვრის რისხვას მოგივლენთ, გაგსრე-სათ, გაგანადღურებთ. (მამრთავს შ. ამირეჟის და ს. ეიფიანს უხეუნებს). გაიყვანე ეხლავე ეს ურჩი მო-ნა, მოჰკვეთე თავი და მარგილზე წამოაგე.

შ. ამირეჯიბი—(თხსთ აეკეტება, მდებლათ თავს უკრავს. მავა ეიფიანთან და ხელს მოჭეიდება).

სე. უიფიანი—(შემათ გული მისდას მუხლებზე დაქცემა) დიდებულთა თავუნა. აპატით თქვენს ერთ-გულ მონას, თქვენ ფეხბა მტვერს, უნებლიეთ მო-მივიდა. ნუ დამღუბავთ, ნუ დაღუბავთ საქართვე-ლოს, სათავადანაურთა ბანკს.

თავუნა—(ბარზიანათ) გაიყვანეთ! (ეიფიანი გ-ჭ-ყავთ).

ს. მგალობლი შვილი—(გათითრებული გამოდის მუხლს მთაყინს თავუნას წინაშე) დიდებულთა თავუნა! ვკანდიერდები მონა და გობოვთ დამთხოვით. მე წივალ იქ, სინოდალურ კანტორაში, იქ სიწყნარე, აქ ამ ბობოქარ ცხოვრებას ვერ შევეჩვიე.

თავუნა—(განრისხებული) გასწი! არ დაენაო ჩემს თვალებს! მეორეთ აღარ გაბედო. (ს. მგალობ-ლიშეილი ჩემთ გაზანრება. შემოდის გრ. ეიფიანი).

გრ. ყიფიანი—(დაიშეილებს) დიდებულთა თავუ-ნა, გობოვთ მიბრძანათ რომ მივიტე საშეღრეო ბანკის სალონში. იქ სიკვდილი სჯობია აქ სიცი-ხლეს. (გადის; ზარტურის სკამები სქნათ არის გად-ქ-ნული, მოკლან სმინდა დრამას).

გაიშაშვილი—(გამოდას, ეგისება, მაგრამ თავს ატყის, რომ განრისხებულ თავუხვს რისხვას სცდეს. დასიოქებს, თავს იატყაზე დატრქამს) იდილოს აღლაპი! ნუ გავვირისხდებით მეუფეო. მიიღეთ ჩემგან ძღწნათ ორი ჯორის ტვირთული კოცნა. (მღაბლათ თავს უკრავს და გადის).

თაგუნა—(მეტათ განრისხებულია, თვალებს საშინლათ აბრიალებს, ხმადს ჭკერში შეატრიალებს და დასტკეპებს) ურჩნო მონანო მიჩუქებია თქვენთვის სიკოცხლე, მოეფარეთ თვალითა ჩემთავან, მომშორდითი გასწით! დამეკარგეთ! (ეუფლანს ცხცხნით გადიან. ჰატრეო, ღოუეო და ქანდას სულ განაუქლავ, თრთის. ამ დროს ჭკერში დერატყე გამოდგება შაქრთ სიფაროეო, თან გამოაქეუებან მისხიბანსი. სიფაროეო თოყაეუ ჩამოეუადება და ვარჯიშობს. უგბათ ეუხა დაუხხლტეუბ და ძირს ჩამოვარდება. საშინელ დრიაფს ასტეეს. ეუფლანო გულ გასტეიქიეო განბიან. ფარდა იხურება. ჰატრეოში გასიძან სკამებან დაუსრულეუქიეო ტაშის ტყმა.)

ბურთუთი.

სულის სიღაბდე!

(იხილეთ?)

ტურფათ მოკაშმულ ბუნებას,
ჩასძინებია წყნარათა,
და საედემო სიზმრები
შემოშვევია ჯარათა.
ერთ მოსაყვარელე მოზობელი
ნიაეი ურწყებს აკვანსა,
ბუღბული ჩანგ მომაროული
უგალოზს ტკიბოსა ნანასა.
ვარსკვლაოთა ხომლი ციმციმით
ზხურაეს ოცნების საბანსა,
მთოვარეც დისკო გადახრით
ჭკუშაგობს სიყვარულითა,
და ეფინება ვაცრეკილ
სხივების თაივლითა.

სულის სიღაბდე, ოდეს შენც
ტკიბლ ძილით ჩაგვიძინებ
და საუცხოო სიზმრები
დას დასათ მოგვეფინება,—
შენი ერთოული მგოსანი
კვიტ ჩიტათ გადაიქცევა,
უსაზღვრო ნეტარებითა
მსწრაფლ შენსკენ გამოფრინდება.
შებმატკიბილებით გიგალოზს
ლექსებს—ლოცვას გულისას,
დაგიწანავს გვირგვინს უხრწნელსა
უმწიკვლო ყვავილებისას.
ფაქიზი გრძნობის სხივთავან
ააწყობს წმინდა აკვანსა,
შოგ ჩავასვენებს და კრძალვით
მოგვენს ოცნების საბანსა.

დ. თურდოსპარელი.

უმანკო მსხვერპლი.

— შენ გენაცვალე, თებრო, აბა შენ იცი.. შენ ვაბარებ ჩემს ვასასის; რაეარც შენ და შენი ქმარის პატროსნებას შეშენვოდეს, ისე მოვეყვარით.. მისწავლეთ რამე, განათლებულათ ცხოვრობთ და არც თქვენ დაშენდებთ რომ თქვენ ოჯახში მყოფმა ბალანამ აფერი არ იკოდეს.—ასე ეუბნებოდა სოფელ შწირივაცეს ღარიბი გლეხის ქერიეი ალათი ერთ ნაცნობ მედუნქის გათხოვილ ქალიშვილს თებრო მელიავასას, რომელიც ცოტა ხნით ქალაქ მწ-დან შშობლებთან ჩამოსულიყო, ეხლა უკან წასასვლელათ ემზადებოდა და თან ალათის თერთმეტი წლის ქალიშვილი მიჰყავდა.

თებროს ქმარი იაკინთე მელიაეა ქალაქ მწ-ში ერთ-ერთ ქარხანაში მუშების უფროსათ მსახურებდა. იაკინთეს მამა აღექსი ეფლიაეა, როგორც იტყვიან, „გაფხეკილი აზნაური“ იყო; მან საშინელ სიღარიბეში გაატარა მთელი თავისი სიკოცხლე, მაგრამ მიუხედავათ ამისა აზნაურული კულაბიკაობა და წინაპრებით კვენხა, ტრახიბი სიკვილის დღემდე არ დოუგდია. ხშირათ ნახავდით მოხუცებულ აღექსის გახუნებულ ახალუხით და გაცვეთილ ჩუსტებით ფეხი ფეხზე გადაიდებულს გრძელი, შავ ტარიანი ყალიონით ხელში, რომელსაც ის ამაყათ აბოლებდა. ყალიონის ტარი აღექსისთვის მამას დაეტოვებინა, ძალიან უყვარდა და თითქმის არასოდეს არ იშორებდა. აღექსის ეხლა თითქო ამ ყალიონის ტარით უნდადა დამეტაკიეებია გლეხებისთვის, რომ ის „ეკეთილშობლიოა“, „სხვა გვარი სისხლი უდღულს ძარღვებში“, სხვა, ამის დასამტკიეებელი, საბუთი მას ეხლა აღარაფერი შერჩენოდა, აღექსი თავის გულში დაწმუნებულიყო, რომ თავად-აზნაურობის საქმეს ველარაფერი გამოაბრუნებდა; ერთად ერთი საშვალეება, რომლიცაც კიდევ შეიძლებოდა ჩამომავლობის საბოლოოთ დაღუბისივან ხსნა, სწავლა იყო. აღექსიმც შეიგნო ახლა სწავლის მნიშვნელობა და, რაკი მას სხვა შეძლებება არ ჰქონდა, აიყვანა და თავისი ერთად ერთი იაკინთე ადგილობრივ სამაზრო სასწავლებელში მიაბარა; მაგრამ მისდა საუბედუროთ იაკინთე ძალაზე უჩიქო გამოდგა და მესამე კლასამდე ძლივს მოახწია და დაითხოვეს სასწავლებლიდან.

როცა დედ-მამა დებოცა, იაკინთესთვის საქირო შეიქნა საკუთარი ზრუნეა ცხოვრებისთვის. შესაფერი სწავლა მას არ ჰქონდა, არც მამული, რომ თავი ერჩინა. შერჩენოდა მხოლოდ ერთი ის, რომ ლამაზი ყურა იცოდა. სწორეთ ამან ხსნა იაკინთე ერთი გავლენიანი ნათესავის წყალობით ადგილობრივ მოპრიგებელ მოსამართლის კანცელარიაში მკი-

რე ჯამაგირიანი მწერლის ალავი იშოვა. როგორც საზოგადოთ, ყველა მოხელეები, ისიც ჩქარა დახელოვნდა ქრთამის აღებაში და ჯამაგირს გარდა კარგა ბლომით ღებულობდა თვე და თვე. ამ ხანებში მან გაიცილა ადგილობრივ მელქქის გაბრიელ ოსტატის ქალიშვილი თებრო, ხელათ საქმე გაიჩარხა და ჯვარიც გადაიწერეს.

იაკინთე სილაშახეს ვერ დაიკვება, სამაგიეროთ ისეთი გაიძვერა იყო, რომ ეშმაქსაც კი გააძრობდა ტყავს. თებრო თუმცაღა ლამაზი იყო, მაგრამ ქარაფშუტა ცოლქმარში თავიდანვე უთანხმოებამ იჩინა თავი. ბოლოს და ბოლოს ეს უთანხმოება იმოღვანა ვითარდა, რომ ცოლქმარს თითქმის შესულდათ ერთმანეთი, მაგრამ მიუხედავათ ამისა ისინი მაინც ერთად ცხოვრობდენ და საზოგადოებას ისე აჩვენებდენ თავს, როგორცა მოსიყვარულე ცოლქმარნი.

პირველ ხანებში იაკინთე სოფლის პირობაზე დიდებულათ სცხოვრობდა; მაგრამ უცებ გარემოება შეიცვალა. სოფელი გამოფხიზლდა; მასში ახალი აზრი შეიქრა... გაჩნდა „ახალი თაობა“, რამაც ბევრ იაკინთესთანებს ფრონტი შეაცვლევინა. იაკინთე სულ მიწასთან გაასწორა ამ გარემოებამ: მოისპო ქრთამები, მოუსპეს ჯამაგირიც. იაკინთე აუტანელ გაქირვებაში ჩავარდა; აღარ იცოდა, რა ექნა, რა გზისთვის მიემართა ბოლოს ჯაშუშობაც კი დასწამდა და ვიღაცამ ქისკარზე გაფოთხილებს ქაღალდიც კი აუწება. ის საშინელმა შიშმა შეიძყრო: სიკვდილის ეშინოდა; მიიყვანა ცოლი მშობლებთან და თვითონ ერთ უფრო შორეულ ქალაქს მიაშურა. ბევრი იწანწალა იაკინთემ უადგილოთ ამ ქალაქში და, ბოლოს ერთ ავახაკობით და ცარცვაგლეჯით გამდიდრებულ თათარს „ხსეულის მფარველათ“ დაუღვა. რამოდენიმე ხნის შემდეგ ერთგული სამსახურისთვის სენებულმა მდიდარმა ერთ ფირმაში იაკინთეს წამოაღვი. ალავი უშოვანა, მუქითი ბინა და გააბომა განათებით. იაკინთე თავის უფროსებს აქ ფეხქვეშ ეგებოდა, მაგრამ აშკარათ მუშების საწინააღმდეგეთ გამოსვლას ჯერ-ჯერობით ვერ ბედავდა, რადგანაც ძალა ჯერ მუშების ხელში იყო. დაღვა რეპეკის ხანა... მისი წყალობით ზურგ გამაგრებულმა ქარხნის პატრონებმა ურცხვათ დაიწყეს უკანვე წართმევა ყველა იმ უფლებამდელათების, რომლებიც მუშებს ბრძოლით მოვაპოვებინათ. იაკინთემ აიხადა ნიღაბი და აშკარა მოქმედებას შეუდგა; მისი წყალობით ახლა ფირმის აღმინისტრაციამ მუშების თვითეული ნაბიჯი იცოდა. ფირმის მთავარმა გამგემ რაკი დანახა იაკინთეს ამ გვარი ერთაგულება, მუშების მიღება და გაშვებაც მას მიანდო. ამით ისარგებლა მან და ყოველ დღე 10—15

მუშას ისტუმრებდა ქუჩისკენ უბრალო მიზეზისათვის და ხან სულ უმიზეზოთ იმ მიზნით, რომ იმათ ალავას სხვა, ახალი მუშები მიეღო დაკლებული ჯამაგირით. იაკინთემ სულ ყველა მუშები გადაიშტერა. ჯერ ერთი წელიც არ შესრულებულყო, რაც თებრო ქმართან ამოსულიყო სოფლიდან, მაგრამ მას სული უწუზდა და მოსვენებას არ აძლევდა იაკინთეს; „გამიშვი ერთი სოფელში მშობლების სანახავადო“. თებროს მშობლები და ნათესავები არც იმდენად ენატრებოდა; უმთავრესი მისი მიზანი იყო, სოფელში ჩასვლით თავი გამოეჩინა და, დაენახებინა იქაური ნაცნობებისთვის, რომ ის ვითომ მათზე უფრო ბედნიერია. გამოაზახულდა თუ არა, თებრომ დაითანხმა ქმარც და 15 დღით სოფელში გაემგზავრა. სოფლიდან მას პატარა მოსამსახურე გოგო უნდა წამოეყვანა.

— რას ბრძანებთ ალათი!—რა საქირაო ჩემთან ამდენი ხეყნა!.. აი შენი შვილი, ვითომც შენთან ყოფილიყოს, ისე ჩაადგე; დედა არ მომიკეტეს ამას არაფერი ჯავა არ დაურჩეს ჩემთან!.. ორი ვართ ბეჩა მეტი არა... ნუ გეშინია, ბავშვები არ გვყავს; წერა-კითხვას ქე ვასწავლით, ტანზე შეუყვარეთ, ცოტა ჯამაგირსაც მიცემთ და სხვაი რა ექნა ახლა, გაკეთებას ვერ დაგპირდები.—ტკბილათ უბასუხა თებრომ.

— კი, შენი ქირიმე, კი!.. იმედი მაქ, მარა მაინც ხომ იცი, დედა ვარ... მაგის მეტი მოსწრებული არა კაცი არ მყავს... ვერ მითმენს მე უბედურის გული და მითომ მოგახსენებს; რაც რომ დეიზადა მერე ამ ჩვენ მუხტუროს არ მოშორებია... კი შენი ქირიმე, კი!.. შენი იმედი მაქ თვარა ისე სხვას რა ვა ვანდომ ამისიშორებე?!

— ალათი, ახლა არ იცი შენ ჩემი სიძის და ქალიშვილის ამბავი თუ რა ვა ლაპარაკობ!—მედიდურათ ჩაუმატა თებროს მამამ გაბრიელ ოსტატქემ.

— რა ვა არ ვიცი, შენიქირიმე გაბრიელქმარა ხომ კი ვამოგიცდია უბედური მშობლის გული!..

— ღმერთმანი ახლა რა საქირაო ამის თქმით, მარა მაინც ვიტყვი,—დაიწყო თებრომ—ჩვენსას რომ ბაღანამ ვერ გასძლოს სწორეთ გასაკვირი იქნება. რა გინდა, ბატონო: საქმელი და სასმელი, მართლაც იმდენია რომ დედა ნუ მომიკვდება, ხშირათ „კატლეთებს“ გარეთ ვყრით; სულ არ გვაქ ბეჩა მალა ისე „მონუსუებული“ გვაქ გული. მერე იაკინთეს ისე ეცოდებოდა სხვისი ბაღანე რომ, გაგვიკვირდება; ვერაფერს ვერ დასაქმებს ბატონო იმფერი საწყალი გულისსა... წამ და უწუზ ეკითხება: „რა ვა ხარ მძიხა, ხომ არ გშია, ხომ არ მოგწყინდოა“. სწორეთ გასაოცარი კაცი არის...

პატარა ვასასი ამ დროს, ოთახის კარებთან ატლზებულები და მწარეთ დაღვლიანებულს, თავი ჩაეკინდრა. მისი პატარა ნორჩი გული ეხლა სიწყნარით იწურებოდა, საშინელი ზავა-ბუფი გაჰქონდა. ვასასის კარება ვერკი წარმოედგინა, თუ რა ხდებოდა ეხლა მის თავზე მან თითქო პირველათ დაინახა მშობელი დედა, მისი ალერსი, მზრუნველობა, წუხილი, ოხ, დედა, დედა!.. რა ძვირფასია, რა კაია“. — ფიქრობდა ვასასი. მან ეხლა მრთელი თავისი არსებით იგრძნო თუ რა ძნელია, რა მწარეა მშობელი დედის მოშორება; ძმების, დების, ტოლ ამხანაგების, ეხო მიდამოების; ყველაფერის, რაც კი მას აქ უნახავს, რითაც უსიამოვნია, გაერთობილა, დამტკბარა... ვასასის ეხლა უნდოდა დაეყვირა, ეტირა, გაქანებულიყო, დედას მკერდში ჩაეკროდა, ჩაეკონა და შევედრებოდა: „დედა, დედო! შენი ჰირიმე! მე ვერ წავალ, ვერ მოგშორდები... შენთან უნდა დავრჩე, შენთან!.. შენს ახლოს!.. პატარა გაბრიელთან, ელზიტისთან... დედა!.. შენი ჰირიმე, შენ გენაცვალე, დავრჩები, არ წავალო“. დედაც ვარს არ ეტყვის მას, მოეფერება, ჩაკონის და სახლში წაიყვანს. მაგრამ ვასასის ეხლა სცხვენია; სცხვენია თავისი ნორჩი გულის ნადების გამომტლავების. გუშინ მის სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა, როცა ეს ამბავი პირველათ ჩაცდა ყურში. დღეს დილითაც სიხარულით ემზადებოდა; მაგრამ გადმოიარა თუ არა ეხოლან, ის მწარეთ დაფიქრდა... პატარა ძმების და დების მოშორებამ მის გული დასწყვიტა, გზა და პაწია გულში ნალღელი თან და თან ისრდებოდა; და აი, ეხლა, როცა ის გრძნობს, რომ ჩქარა დედასაც უნდა გამოეთხოვოს, — ცრემლები ახრჩობს, გული საშინლათ უტემს, სწუხს, იტანჯება, მაგრამ სდუმს, სირცხვილით ვერაფერი უთქვამს.

— აბა შენ იცი, დედა, რავე ჰკუთთქნები; წერა-კითხვა ისწავლე მალე შენი ხელით დაწერილი წერილი გამოგიგზანე. სააღდგამოთ შენს არჩივს ყველაფერს გამოგოგზანი ვინმეს ხელით... ვინცა რავე არ წამოვა... აფერის ფიქრი არ ჩეივლო, — უთხრა აღათიმ შვილს, მოაბრუნა წაღმა, ჩაკონა და ისევ თებროს მიუბრუნდა: — მეტს აღარაფერს გეტყვი, ჩემო თებრო, და შენ იცი აბა ჩემიქვასის; სახლში ბაღნები დაეტეე და ქე მემშინა მე უბედურს მარცხი არ ქნან.

ის გამოემშვიდობა თებროს, ერთხელ კიდევ ჩაკონა ვასასი, დაარიგა და გულდაწყვეტილი წავიდა სახლისაკენ.

II.

იაკინთეს ორი მოზრდილი ოთახი ექირა ქარხნის ეხოში, ორ სართულიან სახლში. ეს ეხო

ფრიად განსხვავდებოდა სხვა ეხოებისგან, აქ განუწყვეტელი ხმაურობა და ორონ-ტრიალი იყო. ბატონ შრომას ყველაფრისთვის თავისი წაუშლელი დალი დაესვა. მთელი დღის განმავლობაში გამუდმებით იმოლა მანქანების მძიმე ქშენა, მთა გარშემო გამუდმებით ტრიალებდნენ მშრომელთა დაულაღვი მკლავები. კვამლისგან გამურული სახლები შავ აჩრდილებივით, მრისხანეთ დაწყურბდნენ ქარხნის ეხოში მიმავალ ფერ მიხილ მუშებს. აქ ამ ეხოში დაბუდებული იყო ყოველივე გაქივრება. შრომობდნენ, ოფლს ღვრიდნენ, ცხოვრობდნენ და უღროთ იხოცებოდნენ აუტანელ შრომისაგან. მათი კენესა-ტრიალი არავის არ ესმოდა.

პატარა ვასასიმ, საფლისი ლაღ ბუნების შვილმა, აქ ამ ეხოში ამოყო თავი.

მისი ორგანიზმი, აქაურ მძიმე ჰავას ვერ შეეწყყო. ის ერთიანთა გაყვითლდა, თვალები ჩაუღრმავდა. მის ნორჩ გულში მწარე სევდა ნაღველმა დაისაღვურა. ვასასის აუარებელი საქმე გაუჩინეს: ყოველ დღილას ამ სუსტ არსებას სამოვარის აღუღების და დუქნიდან სანოვავის მოტანის შემდეგ, იატაკი უნდა მოერეცა. ამას ღრმად ვასასის მიჩენილი ჰქონდა ორი ევდრა, რომლითაც მას დღეში რამოდენიმეჯერ დაბლიდან წყლის ამოტანა უწევდა. შესაბრალოსი სანახავი იყო ვასასი მაშინ, როცა ჯოხზე გადაკიდებულ ორი ვედრებით მხარზე იაკინთეს ბინაზე ასავალ მაღალ კიბეზე კენესით აღიოდა და გაქივრებით წყალს მიათრევდა. სხვა წერილმან საქმეებს ხომ სათვალავი არ ჰქონდა. ვასასის შემბრალე აღარავინ იყო. იაკინთე მას ერთ საქმესაც არ გააკეთებინებდა ისე, რომ მამა ან სხვა რამე არ შეეგინებია მისთვის. თებროსაც მხოლოდ მაშინ ასოვდა ვასასი, როცა საქმეს დაუსაქმებდა.

ბევრი ცხარე ცრემლები დაღვრა ვასასიმ მას შემდეგ, რაც ის სოფლიდან ამოვიდა. დაწვებოდა თუ არა საღამოს, წაიხურავდა თავზე გაწვირიანებულ ძველ საბანს და დაიწყებდა შინაურებზე ფიქრს. მას მოავანდებოდა პატარა დები და ძმები, მოავანდებოდა მშობელი დედა მისი ალერსი, მზრუნველობა; წარმოიდგენდა იმ ტანჯვას, რომელსაც ის ეხლა იაკინთესას განიცდიდა და მწარე კვითინს დაიწყებდა. იაკინთე ყველთვის კოლზე აღერდებოდა, რადგანაც მას სამახურში წასვლა უწევდა. ის გაბრაზებული ჩამოუარა იატაკზე მძინარე ვასასის, წაჰკრავდა ფეხს და დაუყვირებდა: „აეორიე, გოგო, შენ ზეითი!.. შენ ოჯახს დაქვეულო რა დროს ძილია ახლა! შენს აქანე ამომყვანს დაუღვა ორივე თვალები!..“

— თვალებიცი დაგიღვა და ყურებიცი შენ გამოტკინებულა, შენ!.. რავე, რა გინდა ჩემთან, რას მერჩი, რა ჩემი ბრალია, ყაზღარაბა თუ დეიძინა!

— გულის მოსაკლავათ ეტყოდა თებრო ქმარს და ვასასის მიუბრუნდებოდა გაბრაზებული: „უი, შენ გაგისტა მიწა შენ ძილის გუდავ, შენ.. შენი გულობიზა უნდა მეყარალოს აქანე ყაბხანა?!. წაღი მალე, სამოვარი დაადგი“. თვალტრემლიანი ვასასი უსიტყვოთ შეუდგებოდა საქმის კეთებას.

ვენების კვირის პარასკევი იყო. ქალაქ ლმ-ის მცხოვრებლები დიდ ფაცა ფუცში იყვნენ; მდიდრები, ღარიბები, უმუშევრები და უსახლკარო მათხოვარიც კი, ბრწყინვალე დღესასწაულის შესახვედრათ ემზადებოდნენ.

აღვა თუ არა დილით იაქინთე მელიავა დაათვალიერა ოთახები და წარმოსთქვა: „იმ“ დღეს რომ აქ კარგი დაწმენილი და მილაგებული არ დარჩეს, არ ვიცი, რას ვიზამ; იცოდეთ, თვითონ ზედამხედველი აუცილებლათ პირველ დღეს გვეტუმრება. ეს ეგრეთ წოდებული ზედამხედველი ტომით თათარი იყო. აი ამ თათარის მონა მორჩილი იყო იაქინთე მელიავა. ის მას ღმერთად მიაჩნდა, რადგანაც გაგონილი ჰქონდა, რომ ქარხნის პატრონის ნათესავიოა. იაქინთე უალრეს ბედნიერებას გრძნობდა, როცა ის მას დაელოპარაკებოდა გაუტყინებდა და, ან ოჯახში ესტუმრებოდა. წამოიწყებდა თუ არა ნაცნობთან რაიმე ამბავს, იაქინთეს პირველათ უმძველათ ზედამხედველი“ უნდა მოეხსენებია: „დღეს, კაცო, ზედამხედველმა ხელი დამკრა მხარზე“. „გუშინ, კაცო, მე და ზედამხედველი მოვეკლით სილით“, და სხვა. როცა ვინმე ნაცნობი ჩქარა მიმავლის დანიხავდა იაქინთეს და შეეკითხებოდა საით მიიჩქარო, ის უეჭველათ უპასუხებდა: „აგერ მივაღ ზედამხედველთან, რალაცა საქმე გვაქვს“. პატარა ვასასი მთელი დღე ჯვარასავით ტრიალებდა: ის ხან იატაკს ხეხავდა, ხან ვედრებით წყალი მოჰქონდა და ხან რალაც ნივთებიზა მეზობლებში დარბოდა. საშინლათ მოქანტულ ვასასის საღამოს მოჰკიდა ხელი იამინთემ მკლავში, გაიყვანა აივანზე და უბრძანა: „შენს.. ადექი დილას იალონზე, გამოიტანე წყალი და აქაურობა სარკესავით ვახადე. სვეტებს ხომ ხედავ როგორ გაშავებულა?.. შედექი ზეთ და სულ ყველა ჩამორეცხეს.. ხომ გეყურება?.

— კი, ბატონო.— ცრუ ხმით უპასუხა ვასასიმ.

— ჰო და აბა არ დავაიწყდეს; ეხლა წადი და მე თვისსაბანი წყალი მომიშაღე“. ვასასი წყალის მოსატანად წავიდა.

— შენ, ბატონ კაცო, საღებავი არ მოგიტანია დღეს?— გამოსძახა თებრომ ქმარს ოთახიდან.

— როგორ არ მომიტანია.. რას ამბობ!.. დახედე იქ უჯრაში იქნება.

დაწოლის ხანს მოამზადებია, თებრომ ვასასის საღებავი და კვერცხები თვითონ მას დააღებინა, რადგანაც საკუთარი ხელების საღებავში დასვრა ენანებოდა. როგორც იყო 12 საათს შემდეგ ეღირსა ვასასი დაწოლას. მან გაშალა პატარა ოთახის კუთხეში იატაკზე ლოგონი, შეძვრა წვირიან საბანს ქვეშ და საცოდავთ მოიკუტა. წაფარა თუ არა პირისხეზე ვასასიმ საბანი, მაშინვე შევა ფიქრებმა შეიპყრეს. სხვათა შორის, მას მოაგონდა წარსული აღდგომა; როგორი აღფრთოვანებით ეგებებოდა ყოველთვის ის ამ ბრწყინვალე დღესასწაულს მშობელ დედასთან ერთად. როგორ უხაროდა, როგორ აღტაცებდა მოდიოდ, ის მაშინ, როცა დედა კვერცხების დაღებვის ნებასაც მას მისცემდა. ვასასი ამით კიდევაც ამაყობდა მაშინ თავის ტოლამხანაგებში და იმის დასამტკიცებლათ, რომ კვერცხები მან დაღება, წითლათ შეღებილ თითებს თავ მომწონებით აჩვენებდა მათ. ეხლა კი აღარაფერი ახარებს ვასასის გულს: არც მომავალი აღდგომა, არც წითელი კვერცხები და აღარც პასკა. მის გულის მწარე სევდა-ნაღველი შემოსწოლია; მისთვის აქ სულ ყველანი უტყობნი არიან, მასზე აღარაფერი ზრუნავს, მან ეხლა იგრძნო საშინელი მარტობა, სიბოლღე, უპატრონობა, სიღარიბე, ტანჯვა. მან თავი ვეღარ შეიმავრა და მწარეთ აქეთინდა. დიდხანს სტიროდა საბრალო ვასასი საბანს ქვეშ და ბოლოს როგორც იყო ტირილში ჩაეძინა.

გათენდა, იაქინთე ჩვეულებრივ ცოლზე ადრე აღვა და საათს დახედა. უკვე რვის ნახევარი იყო საჩქაროთ ტანზე ჩაიცვა და იმ ოთახში გამოიხედა, სადაც ვასასის ეძინა.

— რავე ამ რგომბოს“ ჯერაც არ გამოუღვიძია?!.. აეთრიე შენ, მიმხნო, ზეთი!!.. დასძახა თავზე იაქინთემ მძინარე ვასასის სწორეთ იმ დროს, როცა ის ტუბილ სიზმარში იყო და დედას ყვლზე ეხვეოდა, და თან წადის წვერი ისე ძლიერ გაჰკრა რომ, საბრალო ვასასიმ უაზროთ თვალეები გააღო და შიშით შეჰკვილა.

— რა გითხარი, გოგოვ, მე შენ გუშინ საღამოს?!.. ოპ, შენ შეგაჩვენა ღმერთმა, შენ წყეულო შენა. ამ წუთში გაწმინდე, ბაღკონი თვარა მოკლამ მე შენი!— შეშინებულმა ვასასიმ გაიტანა ვედრით წყალი აივანში და წმენდას შეუდგა.

— ცავ, ჯერ სვეტებს ჩამოუსვი სველი ტილო და მერე დაბლა გასწმინდე; ხომ ხედავ რას ვაგსა— უბრძანა ვასასის თებრომ, რომელიც უკვე ამდგარიყო.— შედექი ზედ.. დაუმატა მან და გაბრუნდა. ვასასი ნელა აფოფდა ხის მოაჯირზე და მუხლუბის კანკალით სვეტზე ხელეები მოხვია. მარცხენა ხელი მაგრათ ჩაჰკიდა სვეტს და ფრთხილათ, მარ-

ჯვენი გაანძრია ჩამოსაწმენდათ, ამ დროს ქარხნის საყვირმა ისეთი სიძლიერით დაჰყვირა, რომ ვასასი მის ზუზუნზე საშინლათ შეკრთა, მოსწყდა უეცრად სვეტს და ძირს დალაგებულ ქარხნისათვის გამოუ-სადგარ აუარებელ წვეტიან რკინებზე დაეხეთქა.

— ა-ა-ა ა-ა! — და, იმ წამსვე მიუქრთა.

— უშველეთ, უშველეთ! — ჰყვიროდნენ ამ საზარელი სცენის დამნახველი მუშების ცოლები და შეწუხებულნი იკითვენ ვარბოდნენ, სადაც დასახი-რებული და სისხლში მოსვრილი ვასასის უსულო გვამი ეგდო. ხელათ იმ ადგილას, სადაც ეს საზარელი ამბავი მოხდა აუარებელმა ქალმა და კაცმა მოიყარა თავი.

— უიმე, უიმე, უიმე!.. რა დამემართა, ავი!.. ვასასიავ, რა მიქენი!.. ვასასიავ რა მიქენი! — ყვიროდა თებრო, რომელიც მიცვლებულთან ახლოს მისვლას ვერ ბედავდა. სამმა მუშამ ფრთხილათ მოჰკიდეს ხელი ვასასის გაცივებულ გვამს და უფრო დასანახ ადგილას დასდგეს.

— „უბედური, უბედური შენი მშობელი, რომ იცოდეს რა ნაირი აღდგომა უთენდება ხელ!“ — მწუხარებით ამბობდნენ ამ საზარელი სცენის მნახველი ქალები და ვასასის სიბრალულით მწარეთ იტრემებოდნენ.

ანათემა.

შეხვედრა.

(მატარა ამბავი)

I.

გაზაფხულის დილა იყო, დამის ნამით პირდაბანილი ბუნება, სიცოცხლით სავსე, ახლად გაღვიძებულ ბავშსავეთ ილიმებოდა, მთელი სამყარო რაღაც საოცნებოდ იყო შექმული. ცელქი ნაივც დრო გამოშვებით, სულგანბული მიმოსრილგებდა, თვალუწვდენელ ახავერდებულ ტყე-მინდორ-ველებზე.

ამწვანებულ მინდორზე, ამაყათ იღვა ბებერი ცაცხვის ხე და თავისი ტოტები ფართეთ გაეშალა. ცაცხვის ძირას მხარ თემოზე წამოწოლილი იყო იარაღით შექურვილი ვიღაც ახალგაზდა და ღრმა ფიქრებში წასული ვაჰყურებდა თვალუწვდენელ ტრიად მინდორს. ის არ იყო ყაჩაღი, არა იყო ავაზაკი და ქურდი, მას უყვარდა მხოლოდ თავისუფლება დაჩაგრული ხალხი, და ამისთვის სდევნიდნენ როგორც ნადირს. რა უნდათ ჩემგან! ესთვის რა დამიშვებია? რათ არის ასე მოწყობილი ცხოვრება? ასეთი კითხვები მოსვენებას არ აძლევდენ მას, მაგრამ პასუხი კი ვერც ერთზე ვერ მიეცა. იმას

თვალწინ წარმოუდგა, თავისი განვლილი ცხოვრება. ერთ დროს ის, საუკეთესო პირათ თოვლებოდა თვის მებობლებში, ეხლა კი, ყველა ისე უყურებდა, როგორც ყაჩაღს. ბოლოს თითქოს გამოერკვა ღრმა ფიქრებისაგან წყნარად, აიღო თავი მაღლა, გულსაკლავათ ამოიკენესა და წარმოსთქვა: „გიცი, დღეს მე კარგი არ დამემართება, და თავსაც ცუდათა ვგრძნობ!“ ფირღუზ ცას დააცქერდა, სადაც თვარი ღრუბლები მიზის-ჩალიბდენ თითქოს სიყვარულის-გან გამსქვალულნი სატრფოსკენ მიეშურებინაო. ის კვლავ შავმა ფიქრებმა შებოქეს.

II

სოფელი ქახრაკეთი გაშენებულია, პატარა ამწვანებულ სერზედ. სოფლის განაპირა, სასოფლო გზის ახლო გვერდზე წამოწოლა პატარა ქოხი, რომელსაც თითქოს მოჰმზებრებია მუდამ დღგომა და დილილი წამოწოლასა აპირებსო. მის შორე ახლოს, მოსჩანს წნული ბოსელი. ეს დავიწყებული შენობები ირგვლივ ღობით იყო შემოვლებული. ამ ქოხში სცხოვრობდა გლეხი ლაზარე მორჩილადე თავის ოჯახობით. აუტანელმა ცხოვრებამ ლაზარეს ჩქარა მოუხპო სიცოცხლე. დარჩენ ობლიათ დედა და ოთხი წლის ვაჟი, ნინო კარგათ ხედავდა, რომ მას ხელიდან გამოეცალა ყოველივე სახსარი, დარჩა მარტოთ უნუგეშოთ მას ამ ქვეყნათ აღარაფერი აღარ ახარებდა, მაგრამ შვილების გულისთვის ყველაფერი დასაშო და გაასაცეხული ენერგით შეება ცხოვრების უღელში. მის ტანჯულ გულს ერთი იმედი ახარებდა, მისი პაწია დათიკო ჩქარა წამოიზრდებოდა და შეუძლებუქებდა ტანჯულ ცხოვრებას. როდესაც, მუშაობის დროს, ნინო თვალს მოჰკრავდა მის შორე ახლოს მტვერში მჯდომ, მოთამაშე პატარა დათიკოს, რომელიც უამხანაგოდ მარტოთ თავის თავს ეთამაშებოდა, გამოუთქმევლ სიამოვნებას იგრძნობდა.

— გაიზრდება ჩემი ბიჭუნა, წამოვაყენებთ ფეხზე წაქცეულ ოჯახს — ფიქრობდა საბრალო დედა.

გავიდა ხანი, დათიკო დავაჟაკდა, ჩქარა ქერა წვერ უღვაშმა დაამშვენა მისი სახე. ის ყოველ მხრივ დედის სასიქადულო შვილი შეიქნა, ბევრს რჩებოდა თვალი დათიკოზე. ბევრი ახალ-გაზდა ქალი, ლამობდა მასთან მეგობრობას, დათიკოც ადვენებდა ამას თვალს, მასაც უღვიოდა გულში სიყვარულის ნაპერწყალი, მასაც სურდა ჩაკვროდა სატრფოს მზარელოდ მკერდს და დამტკბარაყო. მასაც სურდა ჰყოლიოდა გულთთადი მეგობარი და გაეზიარებინა მისთვის, თავისი მგზნებარე გულის ნადები, მაგრამ ბევრი მიზეზების გამო ის სდუმდა გულში

ჰკლავდა, თავის სურვილს. ნინოს ბედნიერებას სახლვარი არ ჰქონდა, ის თვალს ვეღარ აშორებდა თავის ერთადერთ ნუგეშს. გამოუთქმელ სიხარულს განიცდიდნენ ისინი როდესაც მუშაობიდან ბრუნდებოდნენ, თავის ახალ-ფიკრულ სახლში, ანთებდნენ, პატარა სანათს რომელიც ოდნავ ბუტუკავდა და გაშლიდნენ სუფრას და შეეცქეროდნენ თავიანთ ოფლით მოპოვებულ ლუკმა ჰურს. ასე ვადიოდა დღეები, მაგრამ მათ ბედნიერებას მალე შეეცვლათ ფრთები, მათი ბედნიერება სახარელ უბედურებათ გადაიქცა. საერთო ქართველობა დათიკოც ჩაითრია, მან საპატიო ადგილი დაიჭირა თავის სოფელში ყველა იმედით აღსავსე თვალით შეპყრებდა. რასაკვირველია დათიკოს მტრებიც ბლოკით გაუჩნდა და ცდილობდნენ მის დაღუპვას. ისინი ელოდნენ მხოლოდ მარჯვე დროს და ეს დროც ჩქარა დადგა. ბნელი ზეწარი კვლავ მოეფინა სადღესასწაულოთ ამღვრებულ ქვეყანას ყვავ-ყორნები კვლავ გამოძვრნენ და გამარჯვების ფერხული გამოართეს.

ბერი ახალ-გაზრდა თემოსალომეს წუთი სოფელს, ბევრ დედას მოსტაცეს თვისი ნუგეშები, ბევრ შეყვარებულს მოაშორეს სატრფო, ჯერი მიღვა დათიკოზედაც, ის კარგად გრძობდა რაც მოელოდა, მაგრამ თავის თავი არ ებრალებოდა ისე, როგორც საწყალი დედა და მრავალ-წამებული ხალხი. მან მოინდომა გაქცეოდა გულ-შემზარებ ბოროტებას და მითი თავი დაეხურა სიკვდილისგას, მაგრამ მისი კლდე გული არ შედრკა ბოროტების წინ, სამშობლოში სიკვდილი ამჯობინა სხვაგან სიცოცხლეს, და ამისთვის აიღო ხელში, თვისი განუსრული მეგობარი, თავი და ვადიდა ტყეთ. ის დადიოდა ერთი სოფლიდან მეორეში, დედასაც მალ-მალ ნახულობდა, და ანუგეშებდა ამ სიტყვებით: „ნუ გეშინია დედი, იქნებ კიდევ მოვესწრათ მოსვენებას“, ბერი სასტიკი ზომები იყო მიღებული, დათიკოს დასაქვრათ, მაგრამ ამათ. სოფლებს ის ძალიან უყვარდათ და ყველგან თავშესაფარს აძლევდნენ. აი ეს დათიკო მორჩილად იყო ეხლა წამოწოლილი ცაბვის ძირას და ფიქრებით გარტყებული ვაჟყურება მინდობს.

III

კოტა ხნის შემდეგ ის წამოვდა და სიფრთხილით გასწია მახლობელ ტყისკენ, ჩაივდა პატარა ხევში, წყაროსთან - უცბათ ფეხის ხმა შემოესმა, მან ხელით თოფი მოიპარჯა და მიეშინა მტრის დასახვედრათ. მან თვალის მოპკრა ფეხშიშველი თმა-გაწიწილ ქალს, რომელიც, თავიანთი დაღო ნებული მიდიოდა, მის სახეზედ აშკარად გამოსკვი

ვოდა, რომ ის მრავალ-წამებული უნდა ყოფილიყო.

— ვინ ხარ ქალო, და რისთვის ხარ ასე დაღონებული? შესძახა დათიკომ და გზა გადაუღობა. ქალი შეკრია, ენა დაება.

— მიცნობ მე ქალო? — მე დათიკო ვარ სიტყვი თუ რამ გიჭირს და თავს დავსდებ შენთვის.

ამ სიტყვებმა კოტათი გული მოუღობო, თვალებიდან ტრემლები მოიწმინდა და სახე გაუნათლდა.

— შენ ის დათიკო ხარ, რომელსაც სდევნიან?!

— დიხ მე ვარ, როგორ, მიცნობ? თუ მიცნობ მაიმე შენი თავ ვადასავალი, და ვვიცავ ჩემს თავს რომ თავს დავსდებ შენთვის!..

ქალი კიდევ ატირდა, მაგრამ თავი მალე შეიკავა და უთხრა:

— გიცნობ, გიცნობ გამოგონია შენი გმირული ამბები, გამოგონია შენი გულუკეთილობა. გეტყვი რამ მიძულა ასე მეცხოვრა, მხოლოდ ვერ გეტყვი სახელს, ვისი შვილი და ან სადაური ვარ, ამას გაუმხელ მხოლოდ ტყე-მინდორ-ველს, რომლებიც ჩემი მშობლები და მეგობრები არიან. მე მყვანდა მშობლები, და ძმები, ვცხოვრობდით ბედნიერად და შეურცხვენლად, მაგრამ საუბედუროთ ჩვენი ბედის ჩარხი უკუღმა დატრიალდა, ჩემი მამა ძმები ერთ დღეს იქმნენ დახოცილი, დედამ კი თავი მოიკლა... მე გამოვექციე უსამართლოებს, რომელიც ყოველ ფეხს გადადგამაზე მე წინ მელობებოდა, მოვწორდი ჩემს სამშობლოს — გადასწყვიტე მეცხოვრა ტყე ველად და მათთვის გამეზიარებინა, ის საიდუმლო, რომელიც ადამიანებისთვის ვერ მიუქვამს! მძულს ადამიანი, მძულს მისი შურიანი ხმა, მძულს მისი ბოროტებით აღვსილი სახე, კლდის ნაპრალებს, ხეებს, მდინარეებს და ნადირებს ვუზიარებ ჩემს ტანჯვას..

— ქალმა უცბათ შესწყვიტა ლაპარაკი, ცახარე ტრემლები წასკდა, ჩაჯდა იქვე და მწარეთ აქვითინდა. დათიკო გონება დაკარგული თავდავიწყებული იდგა და კარგ ხანს ანგარიში იყო მიეცა თავისთვის ვერ წარმოედგინა, სიზმარი იყო თუ ცხადი ეს ამბავი ბოლოს გამოეკვია, მივიდა ხელი დაადო მხარზედ ქალს და უთხრა:

— ადე ქალო, გეყოფა ამდენი ტანჯვა-ვაება, დროა წვიდეთ აქედგან თორემ, სადაც არის თავს წავაწყვდიხან და გლახას საქმეს ვეზმენ..

ქალი წამოვდა მიპყრო იმედით აღსავსე თვალები და შესძახა:

— შენ ხარ მთელი ჩემი სიხარული! შენ ხარ ჩემი მშობლები და ძმები! შენ შევიძლია ვანძიკურნი გულის წყლულები! ისინი ჩამოსდნენ იქვე

დაავწყდათ, რომ უნდა წასულიყვნენ, თავინთი გული გადაუშალეს ერთმანეთს, გაუზიარეს გულის ნაღები. ამ ტკბილ ოცნებაში იყვნენ ორნივე, როდესაც ტყიდან წყნარად გამოვიდა ხუთი კაცი და ხეებთან აიკრუსა. რასაკვირველია მკითხველი მიხვდება, რომ ესენი დათიკო მოკითვებ არ იყვნენ, ესენი იყვენ ზოქალთიდან გ მოგზავნილი სტრაჟენები, რომლებიც დასაზვერავათ წამოვიდნენ მახლობელ მიდამოებში. ორივე მტრებმა ერთ და იმავე დროს მოკრეს თვალი ერთმანეთს და საომრათ მოემზადეს. დათიკო სწრაფათ ფეხზე წამოიჭრა: იგრილა თოფებმა, გულგამბრული ქალი წაიქცა. უღმო ბელმა ტყვიამ ჯერ მას მოუსპო სიცოცხლე. დათიკო ამ სურათის დანახვაზე გიჟს დაემსგავსა, ის გადახტა მოცფარა კლდეს და დააყარა ტყვიები, რომ ძვირათ დაესვა მათთვის ეს უზანკო მსხვერპლი. სროლა კარგა ხანს გაგრძელდა. დათიკო მიზანს არ აცდენდა ტყვიას. ბოლოს სროლა შესწყდა გადარჩენილი სტრაჟენიკები გაიქცენ ამბის წასაღებათ. დათიკო გამოვიდა საფრდან, მივიდა იმ ადგილს, სადაც საბრალო ქარის გაუგზირეს გული. ქალი გულადმა ეგდო სისხლში მოსერილი. მის სახეზე ტანჯვას თვისი დალი დაესვა დათიკო დააშტერდა და მწარეთ ამოიკვნესა.

— ტანჯვაში დაიბადე და ტანჯვაში დალიე სული უნდოდა დაეჩოქა და უკანასკნელათ ეკოცნა მისთვის; დაიხარა, მაგრამ უტბათ დაბარბაცდა და წაიქცა. კრილობიდან სისხლმა გადმოხეთქა მას ვერ შეემჩნია, რომ მძიმეთ დაქრილი იყო. ის თან და თან დასუსტდა. იგრძნო უკანასკნელი წუთები ახლოვდებოდა. მოიკრიუა ძალღონენ, მიხობდა ქალთან და ცოვ ტურებზე ეამბორო.

— მშვიდობით საბრალო, მშვიდობით დედა...მ შვი .. ძლივს ამოილულულა მან და თვალები დახუტა.

სიმონა.

ზეინაბის და ოთარბეკის განსაქართლება ქ ქუთაისში.

(გაგრძელება "ბ. სალ № 11).

აი რა ჩაიდინა, ბატონებო, ზეინაბმა მამის, როდესაც ხაღსი შეკლა, მატრონობა, გამხრეგება უნდადა, რომ არ დაეკარგა თავის ერთეული ფიზიონომია და უდადეხი მოვალეობა მამაკაცის წინაშე არ დაეგოწყნა.

ისი ხაღო უსასრულოდ ჯდალათი შეიქნა, ხაღსი უკანასკნელა სისხლიც ამოაღდა, მამის, როდესაც მამუღისათვის თავდადებულნი ხაღსში მუშაობდენ, ქედ მოხრადე ერს ამხრეგებდენ და განმთავისუფლებული ბრძოლისათვის ემზადებოდენ.

როგორია ამ შემთხვევაში ზეინაბის მხედობრივი ფიზიონომია? ბ-ნ ხა-ნა, ნუ თუ ზეინაბს, როგორც ასეთს, თქვენ ეტყეათ: „უღანაშუალო ხარ, ხაღსის მტარვალა, ანგეზატაროთა“, თუ, თქვენ მის ასე მამართლათ, მამ ქუდეები მოასაღეთ სულელებს ხანის, ხაღსხმედ ხანის მურმან ერუს და სხვა მტარვალეების წინაშე, ისინი თავისი დედიკ ერს მამცდ არ სტანჯავენ.

სუკვირდეთ ესა ოთარბეკს და მისი მოვალეობა მამართლის სისხრისზე დაგდავათ. ოთარ ბეკო ზეინაბის მარჯვენა ხელა; ზეინაბა და ოთარბეკო ერთი მეთარეს კვბირებთან, ერთი მეთარეს მტარვალეობაში ზარეგლობას არ უთმობენ, ისინი ხაღსის სტანჯავენ, სოულენ მის არსეკას, სარწმუნოებას, მხედობას, ქიხებრძოლათ ცარეგვენ და უკელა ამისათვის სულელებს ხანადგან მოწყალეებს მოვალას.

თავის ვერავაბით აა ამ ოთარბეკს, ქართველამ, — ქართლში ბატონობა ხელთ ჩაიგდო, რაკო წუგდადას, ქრისტიანულ სულს — განუღდა და ისეღამის სინათლე მიიღო? აუწყრელაას ის შეგარბეკობა, რომელიც ოთარბეკს თავის ერს მიაგება. ვაღანაშროლათ თვათ ოთარბეკო; ოთარბეკო ვერ ეოფეს უარს, რომ მან საქართველოში ეკლესია მუქურსა, რომელშიაც ოღესიუ თვითონ დატყულოდა!.. მამა მამათა ვაღამუბის გამარ დახერბა, და ესა, ამათ სოულავაზე მღლები დამუქან არც მახლობელი, არც შორეული არ იტნობდა! მისი ხელთ ქრისტიანების სისხლი 18 წუგო მტკერისა და არავისი წულებსს ეღაზდა, და იმ სისხლში ერთა ოთარბეკის მქობას, ნათესავეების და მეტობების სისხლი. მას 23 ეკლესია ქა-ქა-სე არ გაუშედა, 18 მინასტრია მოქსათან გასწორას და მღუღლების და ბერების შეგარბეკული გავამებო სის ჯავახუცე გარეული მტკვარს ეგატანას გასამისი ვაგამო.

უკელა ეს მან, როგორც თვითონ დაიარებს, ირანის სდადეტლათ ჩაიღინა შე, ტომთ ქართველამ, საქართველო გავქედე, როგორც შუალი ქელავს გარეენილ დედასათ. გესმისო? გარეენილ დედასათ, ე. ო. საქართველოს, ქართველ ერსათ.

ბ. ნათიგებო მსაჯულნი, ვინ არის გარეენილი ამ შემთხვევაში — დედა — საქართველო, ქართველი ერა, თუ შუალი — ოთარბეკი და ზეინაბი? ვინ უნდა გაიქელოს და გაიციხულ იქნას ოთარი, ზეინაბი — ეს სსსიქადლო დედას უდარსნი შეიღინი, თუ თავგანწირული, თავის დამცველი, სუტაეო ქართველი ერა?

სიტყვა თქვენ გვეკითხნის, ბატონებო, და მე მეტონია, ამ კითხვაზე ორი მასხუის მიგემო ეოვლად შეუძლე-ბულია, — ოთარბეკი და ზეინაბი უმდა გავაიცხით და მათ უნდა გავაიცხით ხაღსის ორეული, თვალა, მტარვალა.

თუ თქვენ მათ საქედლები მოაწინებთ, რა მეტქმის, მკვრამ მამისაზე ეოვლენ ხმს მღლას განაქმეორებ: „ზიზილი ოთარბეკს და ზეინაბს“ — თქო

ბ-ნებო, ოთარბეკები და ზეინაბები არა ერთი ხა-სოყს საქართველოს; ოთარბეკის და ზეინაბის სხით ხვენ

ვევს მთავარ ტოტო განსმარლებით, და მით უფრო თქვე-
ნი მსჯავრი უნდა იყოს სმარლობანი, მიუდგომელი და
სასტიკი.

ვევსაფორი ენტაბო ადამიანი, მაგრამ თათრებო-
ბა და ზეინანობა არა; თათრებები და ზეინანობი ცხე-
ვევს უნდა ექმნენ უთვლი კონს წადადნი.

ხო მისა დამმტკონტეული სმყოთა, რომ თათრებო-
ბი და ზეინანობი ბეერა იყო სქარათველით იმ ცატი-
ვევს დროს და თავის ძმების სისხლის სემდენი; სე-
ლეამსინხნი უსაყეღურებს თათრებს, რომ ის ისეთი ერთ-
გული არ არის, როგორც ჩახეთის ერთგული, რომელმაც
შეგებნებული ერეხელი ევლამდის ჩავლა მიწაში და შვიდ
მანანქა დაღეს ისე დტოვა ბუხიისა და კოლიების შე-
საქმელადო.

ხო ასეა თათრებობი, ზეინანობი: ისინი მტარე-
ლობაში ერთი შორეს ეტალებადენ, რომ სულამისის
ურდაღება დამსხურენ. ხო წამხდარი, ხნე დნეიშული
ქართველი ადამიანი

თათრებების და ზეინანობის დანაშაული კადვე მით
არის ამდელგული, რომ მათ ბეერი სხვაც ამ უკუდმრო
ტყეყე წაიყენეს და სმულამით ქართველ ერს სუკეთუ-
სა მეთათრის მამორეს. თათრებებს თან საუთლია ბე-
რი წარჩინებულები და სრდადნი. „მე არ მოვაუყენე მუხ-
რან ბატონი და მთავარი...“ — ეუბნება ის სული-
მანს: „ურბი სუმიბითი და მრავალნი სხვა მთის სიმეტრე-
თა მთავარნიო“!

ხალხის მტერი, ხოლო სულამის ხანის ძაღლს-
ეთ მისმისხურები, — არ მკონია, გამართლებს კი არა,
შებრალბის დირსნი იუყენ.

არც თათრ ბედი ბადაეს, თუ ვინ არის ის, მე ხომ
კარეხილი, სინიდას გასოდიდელი, სკუთარა დღერთის
ურ შეთიველი ვარო, ტულწრეველთ ლიბრებს ის ზეი-
ნანობა.

„თათრები მოდიონ,“ ხო ასე მძინებდენ დელები
მტრადღა ბავშვებს, ეს ორი სიტყვა ნათლათ ხანსათებს
თათრ ბეების ამდელგებულ მთავარობას. ზეინანობი და
თათრებობი არაყის არ იხილაენ, ნათესაყებისც კი: ზეინან-
ობა მუსრო გავლა თავის ნათესაყებს, თათრ ბეებს — დიდი
ბიბის თავს დაესხა და ბრძოლაში მოჭკადა, სიმამრი იმე-
რეთში განდგენა, ორი ბიბისვიდო სანატრითობა ყუდა
დამწვედელი...

ბანებო! ჭკობით ზეინანობს და თათრებს: რა დაუ-
შავს მათ ქართველს ერმა, რა დეგეს ის ჯგერს, რათ
ულადატეს მას, რა ცახდენ მტრის მუკობანი?

ვიდეს ამ კითხვას რასაც გაბასუბებენ, რაც დამე-
ვევების ბასსაც შეადგენს.

ისინი გაბასუბებენ, რომ მათ მთელი თავის ბუნება
მთელი თავიანთი სხეობრევი ბრინციები, სინიდასი, მ-
ტობინება, სულ და ხორცი ხალხს შესწარეს, რომ სე-
ლეამისის ურდაღება დამსხურებისათ, „დადატა“ მოე-
მზადებისათ და სქარათველი ტახტული და წამებული გა-
ნთავისუფლებინიო.

ბანებო, აქ სჭირთა დრმთ ჩავიხლოთ თათრების
და ზეინანობის სულში, გაჯანბოთ, მხოვე გაჯანბოთ,
გამდიდებელი შუშით მოუქნით გულის სიდრეში მა-
მალული მტრები და შემდეგ დავლოთ მსჯავრი მათ
მოქმედებას.

რას უდდიდენ ოცი წლის განსვლობაში ზეინანობი
და თათრები, რა იღეს ასულგემულედ მათ მთავარ-
წობას?

„მე მთავარს ჩემი მეუფრი და დედაცური მტრ-
ვითა, კუნება ზეინანობი თათრ ბეებს.

დაიდ, მას უკვარს მეუფრი დიდება; და კიდევ მი-
აღწია მიხანს, თეიმურხანს ადგილი სულამის ხანს და-
ბებო, თეიმურხანს მეუღლემ სულამის ხანის რამხანაში
ამოჭეო თავი და მით მეუფრი დიდება შეინარხნა.

ზეინანობი კთავლებოდა ისე განსვლებოდა და შეეწ-
როყებაში ვითარა, რომელიც მამულსათვის თაღადებუ-
ლებმა თავს იდგეს, დაჭკარეს წინადადი მტრები, დი-
დება, მაგრამ შეინარხნეს მტრისხანი ადამიანის და ს-
საქადლო მამულსმვიდის სსხელი, ზეინანობი კი ამის
ფეფურებაში ვითარა ამჯობანი, განცხრომით ცხოვრებას
და დტობობა.

დეე, ბტობი ზეინანობი, დანსტობით, მაგრამ ამ
სამსჯავროს წინაშე იტანჯეთ, რადგან აქ თქვენ ვერ უნდა
გათოთ თქვენი მოქმედების მოწოდება და დანსტურება.

მეორე ბრძალგებოთ — თათრ ბეებს. — რომ ხელმძღვ-
ნელიბდა ცხოვრებაში, თავის მთავარწობასში?

„მე მუდამ გინირად ვორჯობადი, მუდამ ვსრუნავ-
დი, კარე უთავაში ვეთიფიდიუდა“ — ხო თათრ ბეების დე-
ვიბი. ჰე კარე უთავაშიდაც, იყო, — ქართლის ბატონ-
მტრის, ქართველი ხალხის მტარეველი და შურსცხმო-
ველი ბორველ რილს თამაშობდა სულამის ხანის. მის
ხელთ იყო, ფული, ხალხისცან სუკეთათრო ნანარცვი,
ქალი, რომელიც კი მას მოეწონებოდა, ვევავეერი ის,
რაც კი მის ცხოველურ გრძობებს დაკამათიფილებდა.

მაგრამ ხვენი ვიცი, რომ ვეინასუხებენ: თათრებს
და ზეინანობს ვევავეერი დავიფიქეს, თავის ერის მტარ-
ვალბითა გდაძენენ, რომ სქარათველი ოცი წლის შემ-
დებ ტავთავისუფლებინათ, მეშვედრე ვიბრევი, თავის
შვილი არაღლი ტავთავებისათ და ხალხის მეთაურნი გამ-
დარიფენო.

ჯერ ერთა: ნუ თუ მტარვლობა, სისხლის სმა იყო,
სსჭარო, რომ ზეინანობი სულამის ხანის დლობა დამს-
ხურებისა? არ მკონია, რომ ზეინანობისთვის, რომელიც
მას დანებდა, გვერდში ამოუჯდა, ერთგულებასზე შეიფი-
სეთი სისსტიკე სსჭარო უთიფიფი თაღლის ასსხვევო,
ვევავეერი თავის სსხვარი აქეს. განსკურთბით კაცის
ველას, ხალხის ვლეტას, სხეობრევი ბრინციების შე-
დასხვას.

(დასასრული იქნება).

გ. კიორგიძე.